

Змістові модулі навчальної дисципліни

I. Змістовий модуль

Тема. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ЛЕКЦІЙНИЙ МОДУЛЬ

ЛЕКЦІЯ 1

ТЕМА. Методика української мови як наука і навчальна дисципліна

Мета: ознайомити з наукою, що досліджує процес навчання української мови, визначає зміст курсу, розкриває закономірності, аспекти, принципи, методи і прийоми засвоєння мови і мовлення, визначає і вмотивовує засоби формування комунікативних умінь і навичок учнів.

Завдання: сформувати поняття про методику навчання української як науку і навчальну дисципліну; розкрити сутність комунікативного спрямування в навчанні школярів, що є основою оволодіння високим рівнем спілкування.

ПЛАН:

1. Предмет і завдання курсу. Значення методики для викладання української мови в школі.
2. Зв'язок методики навчання української мови з суміжними дисциплінами: філософією, мовознавством, педагогікою і психологією, етнопедагогікою та етнопсихологією.
3. Методи наукового дослідження.
4. Зміст і будова курсу методики навчання української мови.
5. Значення мови у культурному, полікультурному й мовленнєвому розвитку особистості.
6. Основна література з курсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.
2. Біляєв О., Скуратівський Л., Симоненкова Л., Шелехова Т. Концепція навчання державної мови в школах України // Дивослово. – 1996. - № 1. – С.16-21.
3. Біляєв О.М. Концепція інтенсивного навчання мови // Укр. мови і літ. в школі. – 1991. - № 6. – С. 26 – 30.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К., 1997.
5. Девдера М. Від антропоцентричної лінгводидактики. // Дивослово. – 1997. - № 7. – С. 62 – 64.
6. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2001.
7. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.І.Пентилюк – К.: Ленвіт, 2010.
8. Методика навчання української мови в загальноосвітніх закладах: програма для студентів 7.010103. ПМСО. Українська мова і література факультетів української філології педагогічних університетів та інститутів. – К., 2001.
9. Методика преподавания русского языка / Под ред. М.Т.Баранова. – М., 1990.
10. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
11. Пентилюк М.І. Наукові засади комунікативного спрямування навчання мови //

Українська мова і література в школі. – 1999. - № 3. – С. 8 – 10.

12. Пентилюк М.І., Окунович Т.Г. Методика навчання української мови в таблицях і схемах. – К.: Ленвіт, 2009.
13. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах / За ред. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2003.
14. Скуратівський Л. Від лінгводидактики, зорієнтованої на формування духовної мовної особистості // Дивослово. – 1997. - № 9. – С. 52 – 57.
15. Стельмахович М.Г. Актуальні проблеми перебудови викладання мови // Українська мова і література в школі. – 1990. - №4. – С.78-83.
16. Стельмахович М.Г. Етнопедагогічні основи методики української мови // Дивослово. – 1993. - № 5-6. – С. 19 – 23.
17. Текучов А.В. Методика русского языка в средней школе. – М., 1980.
18. Українська мова. Енциклопедія. – К., 2001.

ЛЕКЦІЯ 2

ТЕМА. Українська мова як навчальна дисципліна в середніх закладах освіти

Мета: осмислити місце мовної освіти у відродженні духовності народу, формуванні національної самосвідомості учнів, роль рідної мови у розвитку національно-мовної особистості.

Завдання: сформувати розуміння освітньо-виховних цілей й завдань вивчення української мови а середніх навчальних закладах; варіативності структури і змісту шкільного курсу української мови: довести роль комунікативного спрямування у навчанні мови.

ПЛАН:

1. Значення шкільного курсу методики навчання української мови та його місце серед інших навчальних дисциплін.
2. Освітньо-виховні цілі й завдання вивчення української мови в школі.
3. Лінгвістичний менталітет учня як необхідна умова опанування української мови
4. Зміст і принципи побудови шкільного курсу „Українська мова”. Варіативність структури і змісту шкільного курсу мови.
5. Основні аспекти навчання мови в середній школі.
6. Комунікативне спрямування у навчанні мови.
7. Українська мова як рідна в умовах міжмовних контактів.
5. Розвиток національної самосвідомості, формування мовної і мовленнєвої компетенції учнів. Значення мови у культурному й мовленнєвому розвитку особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко Н., Ярмолук А. Українська мова в школах національних меншин // Укр мова і літ. в школі. – 2002. - № 5. – С.43 – 50.
2. Державний стандарт загальної середньої освіти “Українська мова” // Дивослово. - № 1997. - № 7. – С.18 - 38.
3. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти // Інф. зб. Міністерства освіти і науки України. – 2004. - № 1-2 С. 5-60.
4. Єрмоленко С., Мацько Л. Навчально-виховна концепція вивчення української (державної) мови // Дивослово. – 1994. - № 7. – С.28 – 31.
5. Закон України “Про загальну середню освіту” / Нормативно-правове забезпечення

- освіти: У 4 ч. – Х.: Основа, 2004. – Ч 1. – С. 60-65, 66-69.
6. Концепція загальної середньої освіти / Нормативно-правове забезпечення освіти: У 4 ч. – Х.: Основа, 2004. – Ч.1. (розділ 1). – С. 108-112.
 7. Концепція мовної освіти 12-річної школи // Дивослово. – 2002. - № 8. – С.59 – 65.
 8. Концепція профільного навчання в старшій школі / Нормативно-правове забезпечення освіти: У 4 ч. – Х.: Основа, 2004. – Ч.1.– С. 130-143.
 - 9.
 10. Масенко Л. Мовно-культурна ситуація в Україні // Дивослово. – 2001. - № 10. – С.7 – 10.
 11. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2001.
 12. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у ХХ столітті / Нормативно-правове забезпечення освіти: У 4 ч. – Х.: Основа, 2004. – Ч. 1. – С. 7-8.
 13. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
 14. Пентилюк М.І. Наукові засади комунікативного спрямування навчання мови // Українська мова і література в школі. – 1999. - № 3. – С. 8 – 10.
 15. Підласий І.П. Закономірності навчання і підвищення якості знань учнів. – К.: Знання, 2001.
 16. Скуратівський Л. Від лінгводидактики, зорієнтованої на формування духовної мовної особистості // Дивослово. – 1997. - № 9. – С. 52 – 57.
 17. Стельмахович М.Г. Актуальні проблеми перебудови викладання мови // Українська мова і література в школі. – 1990. - №4. – С.78-83.
 18. Степаненко М., Степаненко Н. Реформування освіти і деякі нові підходи до вивчення української мови в школі // Дивослово. – 1999. - № 9. – С. 41 – 43.
 19. Фіцула М.М. Педагогіка: Навч. посібник. – Вид. 2-е, випр., доп. – К.: Академвидав, 2007.

ЛЕКЦІЯ 3

ТЕМА. Психологічні й дидактичні основи навчання української мови

Мета: ознайомити студентів з найновішими досягненнями в галузі психології та лінгводидактики, дати можливість усвідомити зв'язок методики навчання української мови з психологією і дидактикою.

Завдання: розкрити сутність понять “мовленнєва діяльність”, “механізми породження мовлення”, закономірності, принципи, методи і засоби навчання української мови; дати змогу усвідомити, чому психологізацію навчання покладено в основу чинних програм, а комунікативний аспект став основним серед інших.

ПЛАН

1. Зв'язок методики навчання мови з психологією та дидактикою.
2. Зв'язок мови (мовлення) і мислення у навчальному процесі.
3. Мовленнєва діяльність та її компоненти.
4. Мотиви учіння.
5. Мовні та мовленнєві уміння і навички.
6. Психологічні механізми сумісного володіння мовою.
7. Закономірності навчання мови.
8. Принципи навчання мови: загальнодидактичні і специфічні принципи навчання і розвитку мовлення.
9. Принцип урахування особливостей володіння українською мовою

учнями-біглотами.

10. Технологія навчання мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабич Н.Д. Психологічні умови викладання і вивчення української мови // УМЛШ. – 1990. - № 8. – С.26 – 31.
2. Бадмаєв Б.Ц., Малышев А.А. Психология обучения речевому мастерству. – М., 1999. – С. 26 – 41.
3. Бех І. Психологічні резерви виховання особистості // Рідна школа. – 2005. - № 2. – С. 11-13.
4. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентиліук М.І. та ін. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987. – С. 6 – 13.
5. Зимняя И А. Лингвopsиxология речево́й деятельности. – Москва-Воронеж, 2000. – С. 32 – 121.
6. Красовський М. Про модель принципів навчання // Шлях освіти. – 2002. - № 3. – С. 7-11.
7. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентиліук. – К., 2001. – С.17 – 34.
8. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.І.Пентиліук – К.: Ленвіт, 2010.
9. Методика викладання української мови в середній школі / За ред. І.С.Олійника. – К., 1989. – С.36 – 56.
10. Освітні технології / За ред. О.М.Пехоти. – К., 2001. – С.3 – 26.
11. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах / За ред. М.І.Пентиліук. – К.: Ленвіт, 2003.
12. Рожило Л.П. Психологічні особливості вироблення мовних умінь і навичок // УМЛШ. – 1982. - № 9. – С.34 – 40.

ЛЕКЦІЯ 4

ТЕМА. Програми і підручники з української мови

Мета: ознайомити студентів із змістом і структурою чинних програм і підручників з української мови, шляхами реалізації основних змістових ліній програми.

Завдання: ознайомити студентів з основними положеннями “Пояснювальної записки” чинної програми з української мови; розкрити мету й завдання, що стоять перед учителем; з’ясувати яким обсягом знань, умінь і навичок повинні оволодіти учні в початкових, середніх і старших класах; зрозуміти необхідність забезпечення наступності і перспективності в навчанні; одержати відомості про принципи побудови чинних програм і підручників.

ПЛАН

1. Короткий огляд програм і підручників з української мови.
2. Принципи побудови й зміст чинних програм з української мови для 5-11 класів.
3. Змістові лінії програми, їх суть і принципи реалізації.
4. Особливості програм з української мови для різних типів шкіл з урахування регіонального аспекту.
5. Принципи побудови підручників з української мови.
6. Вивчення програмового матеріалу з мови укрупненими частинами (блоками).
7. Особливості навчання української мови в умовах полікультурного мовленнєвого середовища

8. Міжпредметні зв'язки у шкільному курсі української мови. Роль учителя в реалізації мети і завдань шкільного курсу мови.
9. Міжпредметні і внутрішньо-предметні зв'язки та роль їх у подоланні труднощів засвоєння української мови.

ЛІТЕРАТУРА

2. Гончаренко С.І. Український педагогічний словник. – К., 1997.
3. Бондаренко Н., Ярмолюк А. Концепція підручника української мови для шкіл з російською мовою навчання // Дивослово. – 2002. - № 4. – С.66– 71.
4. Караман С., Тихоша В. Технологія створення підручників і посібників для поглибленого вивчення української мови в гімназії // Дивослово. – 2001. - № 4. – С.36 – 38.
5. Мацько Л. Сучасні підходи до створення підручників з української мови: місце лінгвостилістики // Дивослово. – 1999. - № 8. – С. 39 – 41.
6. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентиліук. – К., 2001.
7. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.І.Пентиліук – К.: Ленвіт, 2010.
8. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
9. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах / За ред. М.І.Пентиліук. – К.: Ленвіт, 2003.
10. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Рідна мова. – 5 – 11 класи. – К., 2001.
11. Українська мова. 5-12 класи. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. – К., 2004.
12. Програми спецкурсів для ліцеїв та гімназій гуманітарного профілю. Українська мова і література в школі. – К., 2004.
13. Регушевський Є.Д. До розуміння поняття “рідна мова” // Дивослово. – 2001. - № 10. – С.17 – 19.
14. Скуратівський Л., Шелехова Г. Концепція підручника рідної мови // Укр. мова і літ. в школі. - 2001. - № 3. – С. 5 – 7.
15. Скуратівський Л. Концепція мовної освіти 12-річної школи (українська мова) // Укр. мова і літ. школі. – 2001. - № 2. – С. 4 – 10.

2 Змістовий модуль

Тема. ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ЛЕКЦІЙНИЙ МОДУЛЬ

ЛЕКЦІЯ 5-6

ТЕМА. Методи, прийоми і засоби навчання української мови

Мета: з'ясувати поняття методу як складної педагогічної категорії; ознайомити із сучасними класифікаціями методів навчання мови; розглянути характерні ознаки прийому як елемента методу; визначити засоби навчання мови.

Завдання: ознайомити студентів з наявною в лінгводидактиці системою методів вивчення української мови; сукупністю прийомів, що зумовлюються змістом мовної теорії, а також логікою навчального процесу; осмислити роль засобів навчання та дидактичного матеріалу у навчанні рідної мови.

ПЛАН

1. Теоретичне осмислення методів і прийомів навчання мови.
2. Різні підходи до класифікації методів навчання.
3. Характеристика основних методів навчання мови.
4. Застосування сучасних методів і прийомів навчання мови з урахуванням субординативної двомовності учнів.
5. Специфічні прийоми навчання мови.
6. Дидактичні вимоги до вибору методів і прийомів навчання для реалізації освітньо-виховних завдань уроку.
7. Вплив індивідуально-диференційних завдань оволодіння учнями-біглотами українською мовою
8. Проблемне навчання.
9. Програмування. Алгоритмізація та комп'ютеризація навчального процесу.
10. Засоби навчання мови:
 - а) дидактичний матеріал з української мови, вимоги до нього;
 - б) наочність і технічні засоби навчання, їх види й методика використання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексюк А.М. Загальні методи навчання в школі. – К., 1973.
2. Аргунова Е.Р., Жуков Р.Ф., Маричев И.Г. Активные методы обучения. Учебно-метод. пособ. / Под ред. Н.В.Кузьминой. – М., 2006.
3. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І. та ін. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987. – С. 40 – 52.
4. Біляєв О.М. Проблема методів у навчанні мови // УМЛШ. – 1980. - № 10. – С. 57 – 67.
5. Валентій В.Л. Мовний аналіз як метод навчання в школі // УМЛШ. – 1996. - № 3. – С. 40 – 43.
6. Донченко Т. К. Організація навчальної діяльності учнів на уроках рідної мови. – К., 1995.
7. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2000.
8. Кравченя Э М. Технические средства обучения: Учебн. пособ. – Минск: Высшая школа, 2005.
9. Лернер И.Я. Методы обучения. Дидактика средней школы // Под ред. М.Н.Скаткина. – М., 1982.
10. Лукач С.А. Бесіда на уроках мови: Посібник для вчителя. – К., 1990.
11. Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Рожило Л.П. Удосконалення змісту і методів навчання мови. – К., 1982. – С. 27 – 56.
12. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2000.
13. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2005.
14. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / За заг ред. О.М.Пехоти. – К.: А.С.К., 2001.
15. Практикум з методики навчання української мови / За ред. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2003.
16. Методика викладання української мови в середній школі / За ред. І.С.Олійника. – К., 1989.
17. Плиско К.М. Принципи, методи і форми навчання української мови. – Х., 1995.
18. Радигіна І.В. Компетентісно орієнтований підхід до навчання. – Х.: Основа, 2005.
19. Рожило Л.П., Шкортенко О.М. Метод спостереження на уроках мови // УМЛШ. – 1993. - № 2. – С.58 – 64.

20. Федоренко Л. Закономерности усвоения родной речи. – М., 1984.

ЛЕКЦІЯ 7-8

ТЕМА. Типи уроків української мови, їх структура і методика проведення

Мета: ознайомити студентів з класифікацією уроків української мови, їх типами, структурою та методикою проведення. Дати змогу осмислити технологію сучасного уроку й вимоги до нього, навчити моделювати систему уроків певного розділу шкільної програми. Ознайомитися з інноваційними технологіями, що реалізуються на уроках різних типів.

Завдання: осмислити технологію сучасного уроку та вимоги до нього, довести ефективність впровадження інноваційних технологій; розкрити технологію моделювання сучасного уроку мови.

ПЛАН

1. Урок як основна форма організації навчання. Основні вимоги до уроку.
2. Мета, зміст, мотиви і цілі уроку.
3. Проблема типології уроків української мови.
4. Структура уроку мови, основні її компоненти.
5. Методичні вимоги до окремих компонентів уроків різних типів.
6. Особливості технології основних типів уроків.
7. Нестандартні форми проведення уроку.
8. Модульна система уроків, її значення для вивчення теми (розділу).
9. Аналіз уроку мови.
10. Планування програмового матеріалу з української мови. Види планування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І. та ін. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987. – С. 13 - 41.
2. Біляєв О.М. Концепція інтенсивного навчання // Дивослово. – 1991. - № 6. – С.5 – 12.
3. Біляєв О.М. Сучасний урок української мови. – К., 1981. – С. 5 – 46.
4. Біляєв О.М. Урок української мови у школі з російською мовою навчання // Дивослово. – 1990. - № 9.
2. Донченко Т. К. Організація навчальної діяльності учнів на уроках рідної мови. – К., 1995. – С.22 – 43, 65 – 86.
3. Забашта Л.І. Узагальнення і систематизація знань з української мови. 10 клас: Посібник для вчителя. – К., 1991.
4. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2000. – С.78 – 99.
5. Костенко В. Модульно-розвивальне навчання: вид управління до методичного забезпечення ^ Рідна школа. – 2000. - № 7. – С. 17-23.
6. Лернер И.Я. Методы обучения. Дидактика средней школы // Под ред. М.Н.Скаткина. – М., 1982.
7. Лукач С.А. Бесіда на уроках мови: Посібник для вчителя. – К., 1990.
8. Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Рожило Л.П. Удосконалення змісту і методів навчання мови. – К., 1982. – С. 27 – 56.
9. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2000. – С.59 – 77.
10. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред.

М.Пентилюк. – К., 2005.

11. Методика викладання української мови в середній школі / За ред. І.С.Олійника. – К., 1989. – С.89 – 96.
12. Онищук В.О. Типи, структура і методика уроку в школі. – К., 1973.
13. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. - К., 2004.
14. Практикум з методики навчання української мови / За ред.. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2003.
15. Плиско К.М. Принципи, методи і форми навчання української мови. – Х., 1995. – С.208 – 210.
16. Родигіна І.В. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання. – Х.: Основа, 2005.
17. Симоненко Т. Нові форми проведення уроків з мови // Дивослово. – 1998. - № 5. – С.23 – 28.
18. Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. – Х.: основа, 2007.
19. Химинець В.В. Інновації в сучасній школі. – Ужгород: ЗІППО, 2004.

ЛЕКЦІЯ 9

ТЕМА. Технології навчання української мови в сучасній школі

Мета: ознайомити студентів з класифікацією уроків української мови, їх типами, структурою та методикою проведення. Дати змогу осмислити технологію сучасного уроку й вимоги до нього, навчити моделювати систему уроків певного розділу шкільної програми. Ознайомитися з інноваційними технологіями, що реалізуються на уроках різних типів.

Завдання: ознайомитися з новими технологіями сучасного уроку, осмислити їх доцільність та вимоги до нього, розкрити технологію моделювання сучасного уроку мови, довести ефективність впровадження інноваційних технологій.

ПЛАН

1. Нові технології навчання.
2. Вимоги до сучасного уроку.
3. Розвивальний потенціал уроку.
4. Текстова основа уроків.
5. нестандартні уроки та методика їх проведення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І. та ін. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987. – С. 13 - 41.
2. Біляєв О.М. Концепція інтенсивного навчання // Дивослово. – 1991. - № 6. – С.5 – 12.
3. Біляєв О.М. Сучасний урок української мови. – К., 1981. – С. 5 – 46.
4. Біляєв О.М. Урок української мови у школі з російською мовою навчання // Дивослово. – 1990. - № 9.
5. Донченко Т. К. Організація навчальної діяльності учнів на уроках рідної мови. – К., 1995. – С.22 – 43, 65 – 86.
6. Забашта Л.І. Узагальнення і систематизація знань з української мови. 10 клас: Посібник для вчителя. – К., 1991.
7. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2000. – С.78 – 99.
8. Костенко В. Модульно-розвивальне навчання: від управління до методичного

забезпечення ^ Рідна школа. – 2000. - № 7. – С. 17-23.

9. Лернер И.Я. Методы обучения. Дидактика средней школы // Под ред. М.Н.Скаткина. – М., 1982.
10. Лукач С.А. Бесіда на уроках мови: Посібник для вчителя. – К., 1990.
11. Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Рожило Л.П. Удосконалення змісту і методів навчання мови. – К., 1982. – С. 27 – 56.
12. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2000. – С.59 – 77.
13. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2005.
14. Методика викладання української мови в середній школі / За ред. І.С.Олійника. – К., 1989. – С.89 – 96.
15. Онищук В.О. Типи, структура і методика уроку в школі. – К., 1973.
16. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. - К., 2004.
17. Практикум з методики навчання української мови / За ред.. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2003.
18. Плиско К.М. Принципи, методи і форми навчання української мови. – Х., 1995. – С.208 – 210.
19. Родигіна І.В. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання. – Х.: Основа, 2005.
20. Симоненко Т. Нові форми проведення уроків з мови // Дивослово. – 1998. - № 5. – С.23 – 28.
21. Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. – Х.: основа, 2007.
22. Химинець В.В. Інновації в сучасній школі. – Ужгород: ЗППО, 2004.

3 Змістовий модуль

Тема. ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ВИВЧЕННЯ ОСНОВНИХ РОЗДІЛІВ ШКІЛЬНОГО КУРСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ЛЕКЦІЙНИЙ МОДУЛЬ

ЛЕКЦІЯ 1

ТЕМА. Методика навчання фонетики, орфоєпії й графіки

Мета: опрацювати зміст шкільного курсу фонетики, усвідомити необхідність забезпечення зв'язку занять фонетики з вивченням графіки, орфографії, орфоєпії, граматики і розвитком зв'язного мовлення учнів. Опанувати теорію і практику застосування методів і прийомів навчання фонетики, орфоєпії й графіки в школах різних типів.

Завдання: звернути увагу на зміст і обсяг теоретичного матеріалу з фонетики в школі; простежити застосування принципів, методів і прийомів навчання фонетики, орфоєпії, графіки, зв'язок цих розділів з іншими розділами курсу української мови; з'ясувати важливість практичного аспекту роботи з навчальним матеріалом, репрезентованого в підручниках та посібниках.

ПЛАН:

1. Зміст, завдання шкільного курсу фонетики та його значення.
2. Зв'язок навчання фонетики з вивченням графіки, орфоєпії, орфографії, граматики, розвитком зв'язного мовлення.

3. Формування в учнів орфоепічних умінь і навичок.
4. Милозвучність української мови, шляхи досягнення її в умовах гармонійного білінгвізму.
5. Основні принципи та методи і прийоми навчання фонетики й орфоепії.
6. Роль орфоепічного словника в оволодінні нормами правильної вимови. Словникова робота на уроках мови.
7. Особливості методики навчання фонетики, орфоепії й графіки в школах з мовою навчання національних меншин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентиліук М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.
2. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2001.
3. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентиліук. – К., 2001.
4. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
5. Симоненкова Л.М. Вивчення фонетики і морфології в умовах місцевих говорів. – К., 1986.
6. Миронюк Н.П. Орфоепія в 4 – 8 класах. – К., 1986.
7. Козачук Г.О. Українська мова. Практикум. – К., 1991.
8. Ющук І.П. Практикум з правопису української мови. – К., 1996.
9. Мельничайко В.М., Пентиліук М.І., Рожило Л.П. Удосконалення змісту і методів навчання української мови. – К., 1982.
10. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентиліук. – К., 2005.
11. Практикум з методики навчання української мови / За ред. М.І.Пентиліук. – К.: Ленвіт, 2003.
12. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
13. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Рідна мова 5-11 класи. – К., 2001.
14. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Українська мова 5-11 класи. – К., 2001.
20. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка і орфографія. Завдання і вправи. – К., 1995.
21. Чинні підручники для 5, 10 класів.

ЛЕКЦІЯ 2

ТЕМА. Методика навчання лексикології й фразеології

Мета: ознайомити студентів з лінгводидактичними засадами навчання лексикології й фразеології, методикою засвоєння учнями лексичних одиниць та фразеологізмів, словниковою та лексичною роботою в загальноосвітніх навчальних закладах.

Завдання: звернути увагу на усвідомлення загальних питань методики навчання лексикології та фразеології в загальноосвітній школі; з'ясувати роль словникової та лексичної роботи на уроках мови.

ПЛАН:

1. Наукові основи методики навчання лексикології і фразеології.

2. Зміст шкільного курсу лексикології й фразеології, значення, місце і принципи навчання.
3. Методи і прийоми навчання лексики і фразеології.
4. Труднощі в засвоєнні учнями лексичних понять та шляхи їх подолання.
5. Особливості методики вивчення фразеології, шляхи засвоєння фразеологізмів.
6. Система тренувальних вправ з лексикології й фразеології.
7. Місце словникової та лексичної роботи в системі занять з мови та розвитку зв'язного мовлення.
8. Особливості вивчення лексикології й фразеології в школах різних типів.
9. Труднощі подолання лексичної інтерференції у мовленні учнів.
10. Особливості вивчення лексикології й фразеології в умовах міжмовної інтерференції

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранов Н.П. Методика лексики и фразеологии на уроках русского языка: Пособие для учителя. – М., 1988.
2. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентиліук М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.
3. Вихованець І.Р. Таїна слова. – К., 1990.
4. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2001.
5. Лисиченко Л.А. Бесіди про рідне слово (слово і його значення). – Х., 1991.
6. Марченко Л. Робота з лексичними синонімами на уроках української мови. – К., 1964.
7. Медведєв Ф.П. Українська фразеологія. Чому ми так говоримо? – Х., 1971.
8. Мельничайко В.Я. Робота з граматичними синонімами на уроках української мови в 4 – 8 класах. – К., 1975.
9. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентиліук. – К., 2000.
10. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентиліук. – К., 2005.
11. Практикум з методики навчання української мови / За ред. М.І.Пентиліук. – К.: Ленвіт, 2003.
12. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
13. Онкович Г.В. Фразеологізми як національно-культурний компонент українознавства // Дивослово. – 1994. - №9. – С. 12 – 16.
14. Передрій Г.Р., Смолянїнова Т.М. Лексика і фразеологія української мови. – К., 1983.
15. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
16. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Рідна мова 5-11 класи. – К., 2001.
17. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Українська мова 5-11 класи. – К., 2001.
18. Ужченко В.Д. Вивчення фразеології в середній школі: Посібник для вчителя. – К., 1990.
19. Усатенко Т.П. Лексична семантика і розвиток мовлення учнів. – К., 1984.
20. Черноусова Н.С. Словарная работа на уроках русского языка в 4-8 классах. – К., 1983.
21. Чинні підручники для 5, 10 класів.

ЛЕКЦІЯ 3

ТЕМА. Методика вивчення будови слова і словотвору

Мета: з'ясувати мету, зміст і значення вивчення будови слова і словотвору в шкільному курсі української мови, ознайомитися з основними методами, прийомами й засобами навчання та системою вправ, що використовуються під час вивчення цих розділів.

Завдання: усвідомити мету й завдання вивчення будови слова й словотвору в школі; розкрити вимоги чинних програм щодо вивчення цих розділів; набути практичних умінь і навичок планувати роботу вчителя у учнів на уроках мови.

ПЛАН:

1. Наукові основи методики вивчення будови слова і словотвору.
2. Зміст шкільного курсу будови слова й словотвору, значення, місце і принципи навчання. Наступність і перспективність у вивченні матеріалу.
3. Методи і прийоми навчання будови слова й словотвору. Прийоми вивчення морфемної будови слова.
4. Шляхи подолання труднощів у виділенні морфем.
5. Зв'язок вивчення словотвору з будовою слова, фонетикою, лексикологією, морфологією, орфографією.
6. Система тренувальних вправ з будови слова й словотвору.
7. Ознайомлення учнів із способами словотворення.
8. Використання наочності та ТЗН під час вивчення будови слова й словотвору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.
2. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2001.
3. Кващук А. Будова слова в українській мові (у завданнях, запитаннях і відповідях) // УМЛШ. – 2002. - № 7.
4. Клименко Н.Ф. Як народжується слово. – К., 1994.
5. Литвин І.В., Литвин Л.П. Словотвір: Дидактичний матеріал з української мови. – К., 1997.
6. Львова С.И. Активизация морфемного канала восприятия слова при обучении морфемике и словообразованию // Рус. словесность. – 1995. - № 3. – С. 29 – 36.
7. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентилюк. – К., 2000.
8. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2005.
9. Практикум з методики навчання української мови / За ред. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2003.
10. Методика преподавания русского языка в школе / Под ред М.Т.Баранова. – М., 2000.
11. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
12. Ощипко І.Й. Вивчення теми “Будова слова” та “Словотвір” у школі – К., 1998.
13. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
14. Плющ М.Я. Словотворення та вивчення його в школі. – К., 1985.
15. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Рідна мова 5-11 класи. – К.,

2001.

16. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Українська мова 5-11 класи. – К., 2001.

17. Сікорська З.С. Морфемний аналіз слова // УМЛШ. – 1984.- № 8.– С.44–48.

18. Чинні підручники для 5 класу.

ЛЕКЦІЯ 4

ТЕМА. Методика вивчення граматики

Мета: актуалізувати, систематизувати знання студентів про морфологію та синтаксис української мови як про чітко організовану систему, до якої входять морфологічні класи слів та їх форм, словосполучення, речення текст. Ознайомити з сучасними підходами до вивчення граматики в школах різних типів. Звернути увагу на оптимальне застосування методів і прийомів теоретико-практичного вивчення частин мови, словосполучення та речення.

Завдання: усвідомити, що шкільний курс граматики передбачає засвоєння учнями морфологічних класів їх форм слів на основі розуміння синтаксичної функції у структурі словосполучення і речення; враховувати принципи наступності і перспективності у вивченні частин мови, та синтаксису в початкових, середніх і старших класах.

ПЛАН:

1. Значення, завдання і зміст вивчення граматики в шкільному курсу української мови.
2. Вивчення морфології у зв'язку з іншими розділами мовознавства.
3. Вивчення морфології на синтаксичній основі.
4. Лінгвістичні основи вивчення словосполучення і речення в школі.
5. Основні етапи вивчення синтаксису в школі.
6. Шляхи подолання труднощів при вивченні словосполучення і речення.
7. Основні принципи, методи й прийоми вивчення граматики.
8. Посилення практичної спрямованості і навчання рідної мови.
9. Особливості методики формування в учнів граматичних понять.
10. Шляхи подолання аграматизмів у мовленні учнів
11. Наочність та ТЗН на уроках морфології

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.
2. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. Морфологія. – К., 1993.
3. Глазова О.П. Дидактичні матеріали з морфології української мови. 5 – 6 класи. – К., 1985.
4. Дудников А.В. Методика изучения грамматики в восьмилетней школе.- М., 1977.
5. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2000.
6. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентилюк. – К., 2000.
7. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2005.
8. Практикум з методики навчання української мови / За ред. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2003.
9. Мельничайко В.М., Пентилюк М.І., Рожило Л.П. Удосконалення змісту і методів

- навчання української мови. – К., 1982.
10. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
 11. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
 12. Плиско К.М. Принципи, форми і методи навчання української мови. – Х., 1995.
 13. Плющ М.Я. Вивчення морфології в 5–6 класах: Посібник для вчителя. – К., 1988.
 14. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Рідна мова 5-11 класи. – К., 2001.
 15. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Українська мова 5-11 класи. – К., 2001.
 16. Симоненкова Л.М., Остаф Я.І. Числівник // Дивослово. – 1994. - № 7.
 17. Скуратівський Л. Пізнавальні завдання з української мови. – К., 1981.
 18. Чак Є.Д. Складні питання граматики та орфографії. – К., 1978.
 19. Чинні підручники для 5 - 9 класів.
 20. Шкільник М.М. Проблемний підхід до вивчення частин мови. – К., 1981.

ЛЕКЦІЯ 5

ТЕМА. Методика навчання орфографії

Мета: оволодіти методичними вміннями, які ґрунтуються на засвоєнні принципів, методів навчання орфографії, основних видів вправ, спрямованих на формування в учнів правописних умінь, розв'язання орфографічних завдань, розвиток орфографічної пильності, мовного чуття, навичок письма.

Завдання: ознайомитися з особливостями методики навчання орфографії в школі; усвідомити завдання вивчення орфографії, осмислити поетапне та системне засвоєння правописного матеріалу в шкільному курсі української мови.

ПЛАН:

1. Предмет, значення, мета і завдання навчання орфографії в школі.
2. Завдання орфографії відповідно до вимог чинної програми.
3. Етапи вивчення орфографії в шкільному курсі мови.
4. Зв'язок методики навчання орфографії з іншими розділами української мови.
5. Принципи, методи і прийоми навчання орфографії в школі.
6. Основні уміння і навички з орфографії.
7. Види тренувальних вправ з орфографії.
8. Система роботи над орфографічними помилками.
9. Труднощі засвоєння орфографічних правил учнями-білінгвами та шляхи подолання їх.
10. Наочність та ТЗН на уроках вивчення орфографії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.
2. Біляєв О.М. Сучасний урок української мови. – К., 1981.
3. Богоявленский Д.Н. Психология усвоения орфографии. – М., 1966.
4. Гулицька А. Роздуми про психологію викладання мови // УМЛШ. – 1992. - № 1. – с. 50 – 52.
5. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2000.
6. Козачук Г.О. Підвищення грамотності учнів. – К., 1995.
7. Мельничайко В.Я. Українська мова. Письмовий екзамен. Як уникнути помилок.

- Тернопіль, 1998.
8. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2000.
 9. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2005.
 10. Практикум з методики навчання української мови / За ред. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2003.
 11. Методика преподавания русского языка / Под ред. М.Т.Баранова. – М., 1990.
 12. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
 13. Пентилюк М.І. Наукові засади комунікативного спрямування навчання мови // Українська мова і література в школі. – 1999. - № 3. – С. 8 – 10.
 14. Пентилюк М.І., Іващенко О.В. Українська мова: Підручник-комплект. – К., 2001.
 15. Плиско К.М. Синтаксис української мови в опорних конспектах, таблицях і схемах. – Х., 2000.
 16. Плиско К.М. Організація навчання синтаксису в середній школі: Посібник для вчителя. – Х., 1992.
 17. Скуратівський Л.В. Пізнавальні завдання з української мови. – К., 1987.
 18. Текучов А.В. Методика русского языка в средней школе. – М., 1980.
 19. Текучев А.В. Об орфографическом и пунктуационном минимуме для средней школы. – М., 1978.
 20. Хом'як І. Визначення орфограми у писемному мовленні // Дивослово. – 2000. - № 4. – С. 29 – 31.
 21. Христіанінова Р.О. Просте речення в шкільному курсі української мови: Посібник для вчителя. – К., 1991.
 22. Шульжук К.Ф. Складне речення в українській мові: Навч.-метод. посібник. – К., 1989.

4 Змістовий модуль

Тема. МОВЛЕННЄВА ПІДГОТОВКА УЧНІВ

ЛЕКЦІЙНИЙ МОДУЛЬ

ЛЕКЦІЯ 6

ТЕМА. Методика формування комунікативних умінь і навичок на уроках української мови

Мета: ознайомити з науковими засадами методики зв'язного мовлення, основними напрямками роботи, методикою формування усного і писемного мовлення учнів, перевірки й удосконалення їх творчих робіт.

ПЛАН

1. Зв'язне мовлення як методичне поняття.
2. Наукові засади методики зв'язного мовлення.
3. Значення і завдання роботи з розвитку умінь і навичок усного та писемного зв'язного мовлення.
4. Питання розвитку зв'язного мовлення в історії методичної науки.
5. Основні принципи методики розвитку зв'язного мовлення учнів.

6. Принцип природовідповідності та роль його у розвитку усного мовлення учнів-білінгвів..
7. Питання розвитку усного мовлення учнів.
8. Вплив транспозиційних явищ на формування рецептивної та продуктивної лексичної компетентності учнів-біглотів
9. Види робіт з розвитку зв'язного мовлення..
10. Прийоми перевірки творчих робіт.
11. Наочні і технічні засоби розвитку мовлення учнів, методика їх застосування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М. Культура мовлення вчителя-словесника // Довослово. – 1995. - № 1. – С. 37 – 44.
2. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.
3. Борисюк І.В. Роль тексту на шляху формування комунікативної компетенції учнів // Мовознавство. – 1988. - № 1. – С. 54 – 60.
4. Варзацька Л.О. Навчання мови та мовлення на основі аналізу тексту. – К., 1986.
2. Вихованець І.Р. Таїна слова. – К., 1990.
3. Голуб Н. Словник-мінімум власне української лексики для занять з учнями 5 – 7 класів // УМЛШ. – 1998. - № 11. – С.110 – 119.
4. Зарубіна Н.Д. Текст: лингвистический и методический аспекты. – М., 1981.
5. Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії. – К., 1997.
6. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2001.
7. Лисиченко Л.А. Бесіди про рідне слово (слово і його значення). – Х., 1991.
8. Марченко Л. Робота з лексичними синонімами на уроках української мови. – К., 1964.
9. Медведєв Ф.П. Українська фразеологія. Чому ми так говоримо? – Х., 1971.
10. Мельничайко В.Я. робота з граматичними синонімами на уроках української мови в 4 – 8 класах. – К., 1975.
11. Мельничайко В.Я. Творчі роботи на уроках української мови: Конструювання. Редагування. – К., 1984.
12. Мельничайко В.Я. Лінгвістика тексту в шкільному курсу української мови: Посібник для вчителів. – К., 1986.
13. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентилюк. – К., 2001.
14. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
15. Онкович Г.В. Фразеологізми як національно-культурний компонент українознавства // Дивослово. – 1994. - №9. – С. 12 – 16.
16. Передрій Г.Р., Смолянніова Т.М. Лексика і фразеологія української мови. – К., 1983.
17. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
18. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Рідна мова 5-11 класи. – К., 2001.
19. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Українська мова 5-11 класи. – К., 2001.

ЛЕКЦІЯ 7

ТЕМА. Основні форми позакласної роботи з української мови в загальноосвітній школі

Мета: усвідомити завдання позакласної роботи, ознайомитися зі змістом та основними формами її організації в школі; осмислити мету й завдання спецкурсів і факультативних занять, ознайомитися з відповідними програмами, навчитися добирати відповідний навчальний матеріал до проведення спецкурсів і факультативних занять з української мови.

Завдання: з'ясувати роль позакласної роботи з української мови в школі, зв'язок її з аспектними уроками мови, розкрити організацію та методика проведення позакласної роботи.

ПЛАН

1. Загальне поняття про позакласну роботу з української мови в школі.
2. Основні види і форми позакласної роботи та методика їх проведення.
3. Взаємозв'язок позакласної роботи з уроками мови.
4. Організація і методика роботи мовного гуртка.
5. Основні поняття про спецкурси та факультативні заняття..
6. Мета й завдання факультативних занять та спецкурсів..
7. Програми зі спецкурсів та факультативних занять.
8. Організація і методика проведення факультативних занять (спецкурсів).

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоусенко П.І., Явір В.В. Проблемно-ситуативні завдання на уроках української мови. – К., 1992.
2. Білоусенко П.І. Мовознавчі студії в школі. – Запоріжжя, 2000.
3. Глуховцева К.Д., Горошкіна О.М., Ніколаєнко І.О. та ін. Матеріали для учнівської олімпіади з української мови. – Луганськ, 2000.
4. Львов М.Р. Словарь-справочник по методике русского языка. – М., 1997.
5. Методика навчання української мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентилюк. – К., 2000.
6. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.І.Пентилюк. – К., 2005.
7. Практикум з методики навчання української мови / За ред.. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2003.
8. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
9. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
10. Потапенко о.І. Гурткова робота з української мови в 4 – 8 класах. – К., 1989.

1. Змістовий модуль

**Тема. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

ПРАКТИЧНИЙ МОДУЛЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

Тема. **Методика навчання української мови як наука і навчальна дисципліна**

Мета: ознайомитися з наукою, що досліджує процеси навчання української мови, визначає зміст курсу, розкриває закономірності, аспекти, принципи, методи і прийоми засвоєння мови і мовлення, визначає засоби формування комунікативних умінь і навичок учнів загальноосвітньої школи.

Завдання: сформулювати розуміння методики як науки, її зв'язок з іншими науками, та методами наукового дослідження методики.

ПЛАН:

1. Предмет і завдання методики навчання української мови.
2. Зв'язок методики навчання мови з іншими науками.
3. Історія розвитку методики.
4. Методи наукового дослідження методики.
5. Зміст і побудова курсу методики навчання української мови.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Виступи студентів з доповідями.
2. Аналіз таблиці “Схема методичної підготовки вчителя” – Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2011. - С. 29.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Підготувати виступи:
2. Короткий огляд історії методики української мови.
3. Особливості зв'язку методики з філологічними дисциплінами.
4. Проаналізувати таблицю “Схема методичної підготовки вчителя” – Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2011. - С.29.

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що вивчає методика української мови?
2. Які завдання вона вирішує?
3. Яка структура курсу методики мови?
4. З якими науками пов'язана методика?
5. Як впливають суміжні дисципліни на методичну підготовку вчителя-словесника?
6. Які методи наукового дослідження використовуються в лінгводидактиці?
7. Розкажіть про сучасний стан методики навчання української мови.
8. Яку роль у перебудові методики відіграють учителі-практики

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція мовної освіти в Україні. Електронний ресурс. Режим доступу: civic.kmu.gov.ua/consult_mvc_kmu/consult/old/show_bill/2031
2. Біляєв О., Скуратівський Л., Симоненкова Л., Шелехова Т. Концепція навчання державної мови в школах України // Дивослово. – 1996. - № 1. – С.16-21.
3. Біляєв О.М. Концепція інтенсивного навчання мови // Укр. мови і літ. в школі. – 1991. - № 6. – С. 26 – 30.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К., 1997.
5. Девдера М. Від антропоцентричної лінгводидактики. // Дивослово. – 1997. - № 7. – С. 62 – 64.
6. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2000.
7. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2009.
8. Практикум з методики навчання української мови / За ред.. М.І.Пентилюк. – К.:

Ленвіт, 2011.

9. Методика навчання української мови в загальноосвітніх закладах: програма для студентів 7.010103. ПМСО. Українська мова і література факультетів української філології педагогічних університетів та інститутів. – К., 2001.
10. Методика преподавания русского языка / Под ред. М.Т.Баранова. – М., 1990.
11. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
12. Пентиліук М.І. Наукові засади комунікативного спрямування навчання мови // Українська мова і література в школі. – 1999. - № 3. – С. 8 – 10.
13. Скуратівський Л. Від лінгводидактики, зорієнтованої на формування духовної мовної особистості // Дивослово. – 1997. - № 9. – С. 52 – 57.
14. Стельмахович М.Г. Актуальні проблеми перебудови викладання мови // Українська мова і література в школі. – 1990. - №4. – С.78-83.
15. Стельмахович М.Г. Етнопедагогічні основи методики української мови // Дивослово. – 1993. - № 5-6. – С. 19 – 23.
16. Текучов А.В. Методика русского языка в средней школе. – М., 1980.
17. Українська мова. Енциклопедія. – К., 2001.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

ТЕМА. Українська мова як навчальний предмет в середній школі

Мета: осмислити місце мовної освіти у формуванні національної свідомості школяра, роль рідної мови у розвитку національно-свідомої особистості

Завдання: дати змогу усвідомити студентами роль української мови як предмета і навчальної дисципліни в загальноосвітній школі, основні аспекти навчання мови та роль комунікативного спрямування у навчанні рідної мови.

ПЛАН:

1. Значення шкільного курсу української мови і його місце серед інших дисциплін.
2. Концепції мовної освіти. Державний стандарт мовної освіти в Україні.
3. Мета і завдання української мови у шкільній освіті.
4. Рідна мова як основа інтелектуального і духовного розвитку особистості.
5. Зміст і принципи побудови шкільного курсу української мови.
6. Основні аспекти навчання мови в середній школі.
7. Комунікативне спрямування у навчанні мови.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Аналіз концепцій та Стандарту мовної освіти.
2. Аналіз таблиці “Українська мова як предмет навчання” – Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2011. - С. 38.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Випишіть з Концепції мовної освіти уміння, якими повинні оволодіти учні, і прокоментуйте їх значення для мовленнєвого розвитку особистості.
2. Проаналізуйте основні аспекти навчання української мови і доведіть, чому М.Пентиліук виділяє комунікативний аспект як найголовніший (Українська мова і література в школі. – 1999. - № 3. – С. 8 – 10).
3. Опрацюйте зміст Стандарту мовної освіти й підготуйте його анотацію.

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Яку роль відіграють концепції мовної освіти у визначенні змісту шкільного курсу української мови?
2. Як ви розумієте вираз “неперервна мовна освіта”?

3. Яка мета і завдання шкільного курсу української мови?
4. За якими принципами будується шкільний курс української мови?
5. Які основні аспекти навчання української мови?
6. Як забезпечує комунікативний підхід до навчання мови формування мовної особистості?

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція мовної освіти в Україні. Електронний ресурс. Режим доступу: civic.kmu.gov.ua/consult_mvc_kmu/consult/old/show_bill/2031
2. Бондаренко Н., Ярмолюк А. Українська мова в школах національних меншин // Укр мова і літ. в школі. – 2002. - № 5. – С.43 – 50.
3. Державний стандарт базової і повної середньої освіти (оновлений). Електронний ресурс. Режим доступу: school176.at.ua/index/derzhavnij_standart_bazovoj_i.../0-59.
4. Масенко Л. Мовно-культурна ситуація в Україні // Дивослово. – 2001. - № 10. – С.7 – 10.
5. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2009.
6. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2005.
7. Практикум з методики навчання української мови / За ред. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2011.
8. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у ХХ столітті // Держава і освіта. - № 29. – 18 липня 2001р. – С.7 – 24, 40 – 50.
9. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
10. Пентилюк М.І. Наукові засади комунікативного спрямування навчання мови // Українська мова і література в школі. – 1999. - № 3. – С. 8 – 10.
11. Програма “Українська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання (5-9 класи)” Електронний ресурс. Режим доступу: osvita.ua
12. Скуратівський Л. Від лінгводидактики, зорієнтованої на формування духовної мовної особистості // Дивослово. – 1997. - № 9. – С. 52 – 57.
13. Стельмахович М.Г. Актуальні проблеми перебудови викладання мови // Українська мова і література в школі. – 1990. - №4. – С.78-83.
14. Степаненко М., Степаненко Н. Реформування освіти і деякі нові підходи до вивчення української мови в школі // Дивослово. – 1999. - № 9. – С. 41 – 43.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

ТЕМА. Шкільні програми і підручники з української мови

Мета: ознайомитися зі змістом і структурою чинних програм і підручників з української мови, шляхами реалізації змістових ліній програми.

Завдання: дати змогу усвідомити студентам зміст і структуру підручників та чинних програм з рідної мови, їх роль у навчанні учнів української мови, значення принципів наступності і перспективності у навчання школярів мови.

ПЛАН:

1. Короткий огляд програм з української мови.
2. Принципи побудови і зміст чинних програм з української мови для 5 – 11

класів.

3. Особливості програм з української мови для різних типів шкіл (гімназія, ліцей, коледж).
4. Основні положення “Пояснювальної записки”. Структура розділів програми.
5. Змістові лінії програми та шляхи їх реалізації.
6. Принципи побудови шкільних підручників з мови.
7. Основні розділи підручника, зв’язок між його теоретичною і практичною частиною.
8. Система вправ, особливості комплексних завдань.
9. Характер ілюстративного матеріалу, його призначення. Структурні компоненти підручника, текстові й позатекстові завдання.
10. Сигнали-символи, апарат орієнтації підручника.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Аналіз чинних програм і підручників з української мови.
2. Аналіз “Пояснювальної записки” чинної програми “Рідна мова”. Мета і завдання шкільного курсу української мови.
3. Аналіз чинних підручників з української мови.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Складіть схему принципів методики української мови, запропоновану М.Стельмаховичем, і прокоментуйте кожний з них, дайте їм свою оцінку.
2. Проаналізуйте основні аспекти навчання української мови і доведіть, що комунікативний аспект – найголовніший. Як це відбито в змісті чинної програми з української мови.
3. На прикладі однієї з тем курсу 5–9 класів покажіть реалізацію принципів науковості, доступності, наступності і перспективності.
4. Проаналізуйте систему тренувальних вправ одного параграфу підручника з української мови для 5–9 (на вибір) класу. Зверніть увагу на різноманітність вправ, відповідність дидактичного матеріалу культурологічній змістовій лінії.

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Які принципи лежать в основі побудови чинної програми “Українська мова”?
2. Схарактеризуйте змістові лінії програми, їх суть і принципи реалізації.
3. У чому виявляються міжпредметні зв’язки в шкільному курсі української мови?
4. З’ясуйте роль вчителя в реалізації мети й завдань шкільного курсу мови.
5. Як у чинних програмах реалізуються комунікативно-діяльнісний і функційно-стилістичний підходи до навчання мови?
6. З’ясуйте роль діяльнісної (стратегічної) змістової лінії у навчанні мови.
7. Яку навчальну книжку можна назвати підручником?
8. Назвіть функції підручника.
9. З яких компонентів складається підручник?
10. Яким вимогам повинен відповідати сучасний підручник?

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С.І. Український педагогічний словник. – К., 1997.
2. Бондаренко Н., Ярмолук А. Концепція підручника української мови для шкіл з російською мовою навчання // Дивослово. – 2002. - № 4. – С.66– 71.
3. Караман С., Тихоша В. Технологія створення підручників і посібників для поглибленого вивчення української мови в гімназії // Дивослово. – 2001. - № 4. – С.36 .
4. Мацько Л. Сучасні підходи до створення підручників з української мови: місце лінгвостилістики // Дивослово. – 1999. - № 8. – С. 39 – 41.
5. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2000.
6. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2009.

7. Практикум з методики навчання української мови / За ред.. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2011.
8. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
9. Програма “Українська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання (5-9 класи)” Електронний ресурс. Режим доступу: osvita.ua
10. Регушевський Є.Д. До розуміння поняття “рідна мова” // Дивослово. – 2001. - № 10. – С.17 – 19.
11. Скуратівський Л., Шелехова Г. Концепція підручника рідної мови // Укр. мова і літ. в школі. - 2001. - № 3. – С. 5 – 7.
12. Концепція мовної освіти в Україні. Режим доступу: osvita.ua/doc/files/news/132/13252/Concept_L_education.doc

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4

ТЕМА. Психологічні й дидактичні засади навчання української мови

Мета: ознайомити з найновішими досягненнями в галузі психолінгвістики та лінгводидактики, усвідомити необхідність зв'язку методики навчання української мови з психологією і дидактикою.

Завдання: дати змогу студентам усвідомити зв'язок мови з психологією, психолінгвістикою та дидактикою та їх роль у навчання учнів рідної мови.

ПЛАН:

1. Зв'язок методики навчання мови з психологією та дидактикою.
2. Зв'язок мови (мовлення) у навчальному процесі.
3. Проблема мовленнєвої діяльності у навчанні мови.
4. Розвиток пізнавальних здібностей учнів на уроках мови.
5. Дидактичні основи навчання.
6. Закономірності засвоєння мови.
7. Загальнодидактичні принципи у процесі вивчення мови.
8. Роль власне методичних принципів навчання мови у розвитку мислення і мовлення учнів.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. З'ясувати мотиви навчальної діяльності й формування мовних і мовленнєвих умінь, що забезпечують відповідну компетенцію учнів – мовну, мовленнєву, комунікативну.
2. Осмислити дидактичні основи навчання мови; з'ясування їх зв'язки із закономірностями навчання.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Аналіз схеми “Закономірності навчання мови” і таблиці “Принципи навчання” – Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2011. - С. 56.
2. Завдання 2. – С.61, завдання 8 – С.61 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2011).

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Чому в основу шкільного курсу української мови покладено мовленнєву діяльність?
2. Які мотиви спонукають учнів до навчальної діяльності?
3. Яке співвідношення між мовою, мовленням і комунікативною компетенцією?
4. Якими засобами формуються мовні і мовленнєві уміння й навички?

5. Які види мовленнєвої діяльності є рецептивними, а які - продуктивними? Чому? Як це довести?
6. Чому в методиці розмежовують уміння і навички мовні, мовленнєві (номінативні, комунікативні)?

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабич Н.Д. Психологічні умови викладання і вивчення української мови // УМЛШ. – 1990. - № 8. – С.26 – 31.
2. Бадмаєв Б.Ц., Мальшев А.А. Психология обучения речевому мастерству. – М., 1999. – С. 26 – 41.
3. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І. та ін. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987. – С. 6 – 13.
4. Зимняя И А. Лингвopsиxология речево́й де́ятельности. – Москва-Воронеж, 2000. – С. 32 – 121.
5. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2009. – С.17 – 34.
6. Методика викладання української мови в середній школі / За ред. І.С.Олійника. – К., 1989. – С.36 – 56.
7. Освітні технології / За ред. О.М.Пехоти. – К., 2001. – С.3 – 26.
8. Рожило Л.П. Психологічні особливості вироблення мовних умінь і навичок // УМЛШ. – 1982. - № 9. – С.34 – 40.

2 Змістовий модуль

Тема. ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5

ТЕМА. **Методи і прийоми навчання української мови**

Мета: розкрити поняття методу як складної педагогічної категорії, ознайомитися з сучасними класифікаціями методів навчання мови; розглянути характерні ознаки прийому як елемента методу.

Завдання: сформулювати уміння й навички розпізнавати методи і прийоми навчання мови, визначати, які з них є найбільш ефективними на тому чи іншому уроці мови, обґрунтувати їх роль у навчанні учнів української мови.

ПЛАН

1. Поняття про методи і прийоми навчання української мови.
2. Класифікація методів навчання мови як лінгводидактична проблема.
3. Характеристика методів навчання.
4. Специфічні прийоми навчання мови.
5. Дидактичні вимоги до вибору методів навчання для реалізації освітньо-виховних завдань уроку рідної мови.
6. Традиційні та інноваційні методи навчання мови.
7. Комп'ютер у навчанні мови.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Аналіз методів і прийомів навчання рідної мови; функції та специфіка методів навчання мови; особливості прийомів навчання.
2. Добір найефективніших методів і прийомів для вивчення теми (за вибором).
3. Розгляд проблемного навчання як особливого типу.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Завдання 4, завдання 6, 7,8 – С.73 (Практикум з методики навчання української

мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2003.).

2. Укладіть бібліографію статей про методи та прийоми навчання мови, опубліковані у фахових журналах (“Дивослово”, “Українська мова і література в школі”, “Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах” та ін.) за останні п’ять років. Опрацюйте ці статті й підготуйте виступ “Активні методи навчання мови”.

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття “методу”, “прийому” як лінгводидактична проблема.
2. Функції методів навчання.
3. Специфіка методів навчання.
4. Визначальні критерії класифікації методів навчання.
5. Особливості прийомів навчання мови.
6. Традиційні та інноваційні методи навчання мови. Програмування й алгоритмізація на уроках мови. Елементи комп’ютеризації у навчанні мови. Особливості проблемного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексюк А.М. Загальні методи навчання в школі. – К., 1973.
2. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І. та ін. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987. – С. 40 – 52.
3. Біляєв О.М. Проблема методів у навчанні мови // УМЛШ. – 1980. - № 10. – С. 57 – 67.
4. Валентій В.Л. Мовний аналіз як метод навчання в школі // УМЛШ. – 1996. - № 3. – С. 40 – 43.
5. Донченко Т. К. Організація навчальної діяльності учнів на уроках рідної мови. – К., 1995.
6. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2000.
7. Лернер И.Я. Методы обучения. Дидактика средней школы // Под ред. М.Н.Скаткина. – М., 1982.
8. Лукач С.А. Бесіда на уроках мови: Посібник для вчителя. – К., 1990.
9. Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Рожило Л.П. Удосконалення змісту і методів навчання мови. – К., 1982. – С. 27 – 56.
10. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2000.
11. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2009
12. Практикум з методики навчання української мови / За ред. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2011
13. Методика викладання української мови в середній школі / За ред. І.С.Олійника. – К., 1989.
14. Плиско К.М. Принципи, методи і форми навчання української мови. – Х., 1995.
15. Рожило Л.П., Шкортенко О.М. Метод спостереження на уроках мови // УМЛШ. – 1973. - № 2. – С.58 – 64.
16. Федоренко Л. Закономерности усвоения родной речи. – М., 1984.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6

ТЕМА. Сучасний урок української мови, його структурні елементи

Мета: ознайомити з класифікацією уроків української мови, їх типами, структурою, методикою проведення. Осмислити технологію сучасного уроку та вимоги до нього.

Завдання: сформувані умінь і навички розпізнавати типи уроків української мови, добирати найбільш ефективні, відповідно до розумових, вікових та психологічних

особливостей учнів.

ПЛАН

1. Основні завдання сучасного уроку. Дидактичні основи класифікації уроків.
2. Нові підходи до класифікації уроків. Особливості структури кожного типу уроку.
3. Мотиві, цілі уроку, зміст уроку української мови.
4. Науковість, оптимальність змісту уроку.
5. Виховний потенціал уроку.
6. Реалізація аспектів навчання на уроках української мови.
7. Структурні елементи уроку.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Актуалізація знань з дидактики про класно-урочну систему навчання.
2. Розгляд структурних елементів уроку, усвідомлення творчого потенціалу вчителя у підготовці і проведенні уроку мови.
3. Визначення основних завдань навчання мови та шляхи їх реалізації на уроці.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Завдання 1 – С.89; завдання 3 – С.90; завдання 2 (Завдання II рівня) – С.93 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2011.).
2. Проаналізуйте таблицю на С. 84 “Практикуму з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах” – К., 2011
3. Укласти бібліографію до теми
4. Опрацювати одну із статей (законспектувати, зробити ксерокопію).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ

1. Проблема уроку в сучасній лінгводидактиці.
2. Вивчення програмового матеріалу укрупненими частинами.
3. Проблемність у навчанні мови.
5. Системний підхід у навчанні мови.
6. Засоби навчання.

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Чому урок української мови вважається основою навчально-виховного процесу?
2. Яким вимогам повинен відповідати сучасний урок мови?
3. У чому полягає триєдиність мети кожного уроку?
4. Структурні елементи уроку – догма чи творчість вчителя?
5. Чому необхідно враховувати психологічні особливості навчання, визначаючи той чи інший тип уроку?
6. Що спільного і відмінного у класифікації різних учених?
7. Від чого залежать особливості структури кожного типу уроку?
8. Тип уроку – це замкнена структура чи творчий процес?

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентиліук М.І. та ін. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987. – С. 40 – 52.
2. Біляєв О.М. Концепція інтенсивного навчання // Дивослово. – 1991. - № 6. – С.5 – 12.
3. Біляєв О.М. Сучасний урок української мови. – К., 1981.
4. Біляєв О.М. Урок української мови у школі з російською мовою навчання // Дивослово. – 1990. - № 9.
5. Донченко Т. К. Організація навчальної діяльності учнів на уроках рідної мови. – К., 1995.
6. Забашта Л.І. Узагальнення і систематизація знань з української мови. 10 клас: Посібник для вчителя. – К., 1991.
7. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2000.
8. Мельничайко В.Я., Пентиліук М.І., Рожило Л.П. Удосконалення змісту і методів

- навчання мови. – К., 1982. – С. 27 – 56.
9. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2000.
 10. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2009
 11. Методика викладання української мови в середній школі / За ред. І.С.Олійника. – К., 1989.
 12. Онищук В.О. Типи, структура і методика уроку в школі. – К., 1973.
 13. Плиско К.М. Принципи, методи і форми навчання української мови. – Х., 1995. – С. 208 – 210.
 14. Симоненко Т. Нові форми проведення уроків з мови // Дивослово. – 1998. - № 5. – С. 23 – 28.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7

ТЕМА. Технологія проведення уроку української мови

Мета: ознайомити з новими технологіями уроків української мови, їх типами, структурою, методикою проведення. Осмислити їх доцільність та ефективність, формувати вміння.

Завдання: сформулювати вміння й навички розпізнавати типи уроків української мови, добирати найбільш ефективні з них, конструювати конспекти таких уроків та проводити їх.

ПЛАН

1. Нові технології навчання уроків рідної мови.
2. Складові компоненти технології уроку.
3. Інтерактивні форми і методи проведення уроків української мови.
4. Розвивальні можливості інтерактивних методів і прийомів.
5. Структурні елементи уроку.
6. Міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки та їх роль у навчанні української мови.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

4. Актуалізація знань з дидактики про сучасні технології навчання навчання.
5. Розгляд структурних елементів нестандартних уроку, усвідомлення творчого потенціалу вчителя у підготовці і проведенні таких уроків.
6. Визначення основних завдань навчання мови та шляхи їх реалізації на сучасному уроці.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Завдання 2 – С.93 (Завдання II рівня); завдання 1 – С.93 (Завдання III рівня) (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2011.).
2. Укласти бібліографію до теми
3. Опрацювати одну із статей (законспектувати, зробити ксерокопію).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ

1. Проблема технології уроку в сучасній лінгводидактиці.
2. Текстова основа уроку.
3. Оптимізація навчання.
4. Міжпредметні зв'язки на уроках мови.
5. Нестандартні уроки та методика їх проведення.

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Як ви розумієте термін «технологія уроку»?

2. Які компоненти технології уроку?
3. У чому виявляються особливості технології уроку?
4. Що таке інтерактивні технології?
5. Як ви розумієте «нестандартність» у навчанні української мови?
6. Які уроки називають «нестандартними» (нетрадиційними)?

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І. та ін. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987. – С. 40 – 52.
2. Біляєв О.М. Концепція інтенсивного навчання // Дивослово. – 1991. - № 6. – С.5 – 12.
3. Біляєв О.М. Сучасний урок української мови. – К., 1981.
4. Біляєв О.М. Урок української мови у школі з російською мовою навчання // Дивослово. – 1990. - № 9.
5. Донченко Т. К. Організація навчальної діяльності учнів на уроках рідної мови. – К., 1995.
6. Забашта Л.І. Узагальнення і систематизація знань з української мови. 10 клас: Посібник для вчителя. – К., 1991.
7. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2000.
8. Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Рожило Л.П. Удосконалення змісту і методів навчання мови. – К., 1982. – С. 27 – 56.
9. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2000.
10. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2009
11. Методика викладання української мови в середній школі / За ред. І.С.Олійника. – К., 1989.
12. Онищук В.О. Типи, структура і методика уроку в школі. – К., 1973.
13. Плиско К.М. Принципи, методи і форми навчання української мови. – К., 1995. – С. 208 – 210.
14. Симоненко Т. Нові форми проведення уроків з мови // Дивослово. – 1998. - № 5. – С. 23 – 28.

3 Змістовий модуль

Тема. ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ВИВЧЕННЯ ОСНОВНИХ РОЗДІЛІВ ШКІЛЬНОГО КУРСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ПРАКТИЧНИЙ МОДУЛЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

ТЕМА. Методика навчання фонетики й орфоєпії

Мета: розкрити особливості шкільного курсу фонетики, усвідомити необхідність забезпечення зв'язку занять фонетики з вивченням графіки, орфографії, орфоєпії, граматики, розвитком зв'язного мовлення учнів. Опанувати теорію і практику застосування методів і прийомів навчання фонетики, орфоєпії в школах різних типів.

Завдання: сформулювати вміння й навички добирати ефективні методи і прийоми навчання фонетики та орфоєпії, а також систему завдань і вправ, спрямованих на формування в учнів необхідних умінь і навичок.

ПЛАН

1. Зміст шкільного курсу “Фонетика” в чинних програмах і підручниках з рідної мови.
2. Етапи вивчення фонетики й орфоєпії у шкільному курсі української мови.

3. Принципи, методи і прийоми вивчення фонетики й орфоєпії в школі.
4. Шляхи попередження і подолання помилок, викликаних явищем інтерференції та впливом діалектів.
5. Наочність та ТЗН під час вивчення фонетики, орфоєпії та графіки.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Осмислення мети і завдань вивчення фонетики і орфоєпії в школі.
2. Окреслення вмінь і навичок, які необхідно сформулювати в учнів у процесі вивчення фонетики, орфоєпії та графіки.
3. З'ясування технології проведення уроків фонетики та обґрунтування доцільності обраних методів і прийомів.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Завдання 1, 3 – С.112, 1 – С.115, 4 – С. 116. (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2011.).
2. Укласти бібліографію до теми
3. Опрацювати одну із статей (законспектувати, зробити ксерокопію).
4. Підготувати фрагмент уроку фонетики (етап закріплення вивченого матеріалу).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ

1. Прийоми з'ясування співвідношення між вимовою і написанням у словах.
2. Особливості роботи із словниками на уроках мови.
3. Особливості роботи над розділом “Графіка” в середніх і старших класах.
4. Орфоєпія та її значення у навчанні мови.

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Зміст шкільного курсу фонетики та його значення.
2. Зв'язок занять фонетики з іншими розділами про мову.
3. Завдання вивчення фонетики в школі.
4. Формування в учнів орфоєпічних умінь і навичок.
5. Методи і прийоми навчання фонетики й орфоєпії.
6. Роль орфоєпічного словника в оволодінні нормами правильної вимови.
7. Особливості вивчення фонетики, орфоєпії, графіки в школах з російською мовою навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.
2. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2001.
3. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентилюк. – К., 2000.
4. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2009
5. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
6. Симоненкова Л.М. Вивчення фонетики і морфології в умовах місцевих говорів. – К., 1986.
7. Миронюк Н.П. Орфоєпія в 4 – 8 класах. – К., 1986.
8. Козачук Г.О. Українська мова. Практикум. – К., 1991.
9. Ющук І.П. Практикум з правопису української мови. – К., 1996.
10. Мельничайко В.М., Пентилюк М.і., Рожило Л.П. Удосконалення змісту і методів навчання української мови. – К., 1982.
11. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
12. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Рідна мова 5-11 класи. – К., 2001.
13. Програма “Українська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з

українською мовою навчання (5-9 класи)” Електронний ресурс. Режим доступу: osvita.ua

14. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка і орфографія. Завдання і вправи. – К., 1995.

15. Чинні програми і підручники з рідної мови для всіх типів шкіл.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

ТЕМА. Наукові засади методика навчання лексикології і фразеології

Мета: ознайомити з лінгводидактичними засадами навчання лексикології та фразеології, методикою засвоєння учнями лексичних одиниць, фразеологізмів, словниковою та лексичною роботою в школі.

Завдання: сформувані умінь й навички добирати ефективні методи і прийоми навчання лексикології і фразеології, а також систему завдань і вправ, спрямованих на формування в учнів необхідних умінь і навичок.

ПЛАН

1. Зміст шкільного курсу “Лексикологія. Фразеологія” в чинних програмах і підручниках з рідної мови.
2. Етапи вивчення лексикології і фразеології у шкільному курсі української мови.
3. Принципи, методи і прийоми вивчення лексикології і фразеології в школі.
4. Особливості методики фразеології.
5. Наочність та ТЗН під час вивчення лексикології і фразеології.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Осмислення мети і завдань вивчення лексикології і фразеології в школі.
2. Окреслення вмінь і навичок, які необхідно сформувані в учнів у процесі вивчення лексикології і фразеології.
3. З’ясування технології проведення уроків лексикології і фразеології та обґрунтування доцільності обраних методів і прийомів.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Завдання 1,2 – С.126, 2 – С.129, 5 – С.131. (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2011.).
2. Укласти бібліографію до теми
3. Опрацювати одну із статей (законспектувати, зробити ксерокопію).
4. Підготувати розгорнутий конспект уроку з теми.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ

1. Прийоми з’ясування співвідношення між вимовою і написанням у словах.
2. Своєрідність використання методів навчання мови на уроках лексикології і фразеології.
3. Методика вивчення лексичних категорій, передбачених програмою.
4. Особливості роботи із словниками на уроках мови.

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Зміст шкільного курсу лексикології і фразеології та його значення.
2. Зв’язок занять лексикології і фразеології з іншими розділами про мову.
3. Завдання вивчення лексикології і фразеології в школі.
4. Формування в учнів лексичних умінь і навичок.
5. Методи і прийоми навчання лексикології і фразеології.
6. Роль словника в оволодінні нормами з лексикології і фразеології.
7. Особливості вивчення лексикології і фразеології в школах з російською мовою навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранов Н.П. Методика лексики и фразеологии на уроках русского языка: Пособие

для учителя. – М., 1988.

2. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.

3. Варзацька Л.О. Навчання мови та мовлення на основі аналізу тексту. – К., 1986.

4. Вихованець І.Р. Таїна слова. – К., 1990.

5. Голуб Н. Словник-мінімум власне української лексики для занять з учнями 5 – 7 класів // УМЛШ. – 1998. - № 11. – С.110 – 119.

6. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2001.

7. Лисиченко Л.А. Бесіди про рідне слово (слово і його значення). – Х., 1991.

8. Марченко Л. Робота з лексичними синонімами на уроках української мови. – К., 1964.

9. Медведєв Ф.П. Українська фразеологія. Чому ми так говоримо? – Х., 1971.

10. Мельничайко В.Я. робота з граматичними синонімами на уроках української мови в 4 – 8 класах. – К., 1975.

11. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентилюк. – К., 2000.

12. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2009.

13. Практикум з методики навчання української мови / За ред. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2011.

14. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.

15. Онкович Г.В. Фразеологізми як національно-культурний компонент українознавства // Дивослово. – 1994. - №9. – С. 12 – 16.

16. Передрій Г.Р., Смолянїнова Т.М. Лексика і фразеологія української мови. – К., 1983.

17. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.

18. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Рідна мова 5-11 класи. – К., 2001.

19. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Українська мова 5-11 класи. – К., 2001.

20. Ужченко В.Д. Вивчення фразеології в середній школі: Посібник для вчителя. – К., 1990.

21. Усатенко Т.П. Лексична семантика і розвиток мовлення учнів. – К., 1984.

22. Черноусова Н.С. Словарная работа на уроках русского языка в 4-8 классах. – К., 1983.

23. Чинні підручники для 5, 10 класів.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

ТЕМА. Методика вивчення граматики

Мета: ознайомити з сучасними підходами до вивчення морфології і синтаксису в школах різних типів; оволодіти методикою вивчення граматики.

Завдання: сформулювати уявлення студентів про особливості вивчення граматики в школі; сформулювати вміння й навички добирати ефективні методи, прийоми, форми і засоби навчання української мови на уроках морфології та синтаксису, обґрунтовувати вибір системи завдань і вправ, спрямованих на формування в учнів комунікативних умінь і навичок учнів.

ПЛАН

1. Значення і завдання шкільного курсу морфології і синтаксису в чинних програмах і

підручниках з рідної мови.

2. Етапи вивчення граматики у шкільному курсі української мови.
3. Зв'язок морфології і синтаксису з іншими розділами шкільного курсу мови.
4. Принципи, методи і прийоми вивчення граматики в школі.
5. Прийоми вивчення морфемної будови слова.
6. Наочність та ТЗН під час вивчення граматики.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Осмислення мети і завдань вивчення морфології і синтаксису в школі.
2. Окреслення вмінь і навичок, які необхідно сформулювати в учнів у процесі вивчення граматики.
3. З'ясування технології проведення уроків морфології і синтаксису та обґрунтування доцільності обраних методів, прийомів, форм і засобів навчання.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Завдання 1,2 – С.138; завдання 7 – С.149, 4 – С.168, (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2011.).
2. Укласти бібліографію до теми
3. Опрацювати одну із статей (законспектувати, зробити ксерокопію).
4. Підготувати розгорнутий конспект уроку з теми.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ

1. Наступність і перспективність у вивченні матеріалу.
2. Вивчення морфології на синтаксичній основі.
3. Особливості вивчення іменних частин мови.
4. Актуальні проблеми вивчення службових частин мови.

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Зміст шкільного курсу морфології та його значення.
2. Зв'язок морфології з іншими розділами про мову.
3. Завдання вивчення морфології в школі.
4. Формування в учнів умінь і навичок робити морфологічний аналіз слова.
5. Методи і прийоми вивчення морфології.
6. Урахування яких принципів потребує вивчення морфології?
7. Чому провідним принципом під час роботи над розділом вважається вивчення морфології на синтаксичній основі?
8. Як здійснюється реалізація комунікативно-діяльнісного і функціонально-стилістичного підходів у вивченні морфології в школі?

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.
2. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. Морфологія. – К., 1993.
3. Глазова О.П. Дидактичні матеріали з морфології української мови. 5 – 6 класи. – К., 1985.
4. Дудников А.В. Методика изучения грамматики в восьмилетней школе.- М., 1977.
5. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2000.
6. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентилюк. – К., 2000.
7. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2009.
8. Практикум з методики навчання української мови / За ред.. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2011.
9. Мельничайко В.М., Пентилюк М.І., Рожило Л.П. Удосконалення змісту і методів навчання української мови. – К., 1982.

10. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
11. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
12. Плиско К.М. Принципи, форми і методи навчання української мови. – Х., 1995.
13. Плющ М.Я. Вивчення морфології в 5 –6 класах: Посібник для вчителя. – К., 1988.
14. Програма “Українська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання (5-9 класи)” Електронний ресурс. Режим доступу: osvita.ua
15. Симоненкова Л.М., Остаф Я.І. Числівник // Дивослово. – 1994. - № 7.
16. Скуратівський Л. Пізнавальні завдання з української мови. – К., 1981.
17. Чак Є.Д. Складні питання граматики та орфографії. – К., 1978.
18. Чинні підручники для 5 класу.
19. Шкільник М.М. Проблемний підхід до вивчення частин мови. – К., 1981.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4

ТЕМА. Методика формування в учнів орфографічних умінь і навичок

ПЛАН

1. Орфографія в шкільному курсу української мови (зміст, мета, завдання).
2. Основні напрями розвитку методики навчання орфографії. Граматичний і антиграматичний напрями.
3. Загальні принципи навчання орфографії. Свідомість і автоматизм у процесі оволодіння правописом.
4. Роль граматики, орфографічних правил, читання під час вивчення орфографії.
5. Методи і прийоми навчання орфографії в школі.
6. Поняття про орфограму. Основні правописні терміни.
7. Види тренувальних вправ з орфографії.
8. Наочність та ТЗН під час вивчення орфографії.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Осмислення мети і завдань вивчення орфографії в школі.
2. Окреслення вмінь і навичок, які необхідно сформувати в учнів у процесі вивчення орфографії.
3. Аналіз чинних програм і підручників для 5 – 7 класів.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Завдання 2 – С.181, 6 – С. 182 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2011.).

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Умотивуйте вибір методів теоретичного вивчення орфографії.
2. Коли доцільно використовувати метод бесіди?
3. Назвіть основні види вправ з орфографії.
4. Чим зумовлені труднощі у засвоєнні учнями правил орфографії ?
5. Як проводиться орфографічний розбір?
6. Яким вимогам повинен відповідати дидактичний матеріал під час засвоєння знань з орфографії на уроці української мови?
7. Які види вправ сприяють найефективнішому формуванню в учнів орфографічних умінь і навичок?

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.

2. Богоявленский Д.Н. Психология усвоения орфографии. – М., 1966.
3. Гревцева Т., Надточій О. Алгоритмічний підхід до розв'язання складних питань орфографії // Дивослово. – 1998. - № 2. – С. 22 – 28.
4. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2001.
5. Козачук Г.О. Підвищення грамотності учнів. – К., 1995.
6. Комендант С. Сходінки до підвищення мовної грамотності старшокласників // Освіта України. - № 14 (34). – 28 березня 1997. – С.9.
7. Мельничайко В.Я. Українська мова. Письмовий екзамен. Як уникнути помилок. – Тернопіль, 1998.
8. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентиліук. – К., 2000.
9. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентиліук. – К., 2009
10. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2011.
11. Миколин М.М. Крок до грамотності / Роздуми з приводу уроків роботи над помилками // УМЛШ. – 1990. - № 6. – С. 18 – 21.
12. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
13. Пентиліук М.І., Іващенко О.В. Українська мова: Підручник-комплект. – К., 2001.
14. Разумовская М.М. Методика обучения орфографии в школе. – М., 1992.
15. Синиця і.О Психологія писемної мови учнів 5 – 8 класів. – К., 1965.
16. Скуратівський Л.В. Пізнавальні завдання з української мови. – К., 1987.
17. Текучев А.В. Об орфографическом и пунктуационном минимуме для средней школы. – М., 1978.
18. Хом'як І. Визначення орфограми у писемному мовленні // Дивослово. – 2000. - № 4. – С. 29 – 31.
19. Хом'як І Навчання орфографії в сучасних умовах // УМЛШ. – 1999. - № 2. – С.4 – 6.
20. Шкурятяна Н.Г. Методика вивчення орфографії: Посібник для вчителів. – К., 1985.

4 Змістовий модуль

Тема. МОВЛЕННЄВА ПІДГОТОВКА УЧНІВ

ПРАКТИЧНИЙ МОДУЛЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5

ТЕМА. Наукові основи зв'язного мовлення

ПЛАН

1. Зв'язне мовлення як методична проблема.
2. Значення і завдання роботи з розвитку усного і писемного зв'язного мовлення.
3. Питання розвитку зв'язного мовлення в історії методичної науки.
4. Основні принципи методики розвитку зв'язного мовлення..
5. Питання розвитку усного мовлення учнів.
6. Види робіт з розвитку зв'язного мовлення.
7. Основні вимоги до перевірки творчих робіт.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Осмислення мети і завдань навчання усіх видів мовленнєвої діяльності в школі.

2. Окреслення вмінь і навичок, якими повинні оволодіти учні у процесі оволодіння рецептивними і продуктивними видами діяльності.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Завдання 2, 5 – С.223 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2011.).

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Питання розвитку зв'язного мовлення в методичній науці.
2. Напрями роботи з розвитку мовлення.
3. Методичне поняття “зв'язне мовлення”.
4. Як зв'язне мовлення відбивається в інших науках (лінгвістиці, психології, психолінгвістиці)?
5. Які завдання роботи з розвитку зв'язного мовлення?

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентиліук М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.
2. Борисюк І.В. Роль тексту на шляху формування комунікативної компетенції учнів // Мовознавство. – 1988. - № 1. – С. 54 – 60.
3. Варзацька Л.О. Навчання мови та мовлення на основі аналізу тексту. – К., 1986.
4. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2001.
5. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентиліук. – К., 2000.
6. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентиліук. – К., 2009
7. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
8. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
9. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Рідна мова 5-11 класи. – К., 2001.
10. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Українська мова 5-11 класи. – К., 2001.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6

ТЕМА. Методика написання та перевірки письмових робіт

Мета: з'ясувати основні положення методики написання учнями творчих робіт, навчитися відбирати ефективні методи і прийоми для розвитку творчих здібностей учнів на уроках української мови.

ПЛАН

1. Основні поняття методики творчих робіт.
2. Вимоги чинних програм щодо місця творчих робіт в системі мовленнєвої підготовки учнів.
3. Методика написання творчих робіт.
4. Перевірка творчих робіт та вимоги до неї.
5. Способи аналізу помилок, допущених у творчих роботах.
6. Методика аналізу тексту як основи формування мовленнєвих умінь і навичок.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

3. Осмислення мети і завдань написання творчих робіт в школі.
4. Аналіз чинних програм, методичної літератури з питань формування

мовленнєвих умінь і навичок.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Завдання 1, 2, 4 (практичні завдання) – С.246 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2011.).

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

6. Чи можна вважати твір найскладнішим видом роботи з розвитку мовлення?
7. Які комунікативні вміння необхідно формувати в учнів під час написання творчих робіт?
8. Як сприяє написання твору формуванню творчої особистості учня?
9. Розвитку яких видів мовленнєвої діяльності сприяє переказ?
10. У чому полягає цінність творчого переказу?
11. Яку роль відводять мовному аналізу переказу?

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.
11. Борисюк І.В. Роль тексту на шляху формування комунікативної компетенції учнів // Мовознавство. – 1988. - № 1. – С. 54 – 60.
12. Варзацька Л.О. Навчання мови та мовлення на основі аналізу тексту. – К., 1986.
13. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2001.
14. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентилюк. – К., 2000.
15. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2009
16. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
17. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
18. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Рідна мова 5-11 класи. – К., 2001.
19. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Українська мова 5-11 класи. – К., 2001.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7

ТЕМА. Методика опрацювання стилів мовлення. Особливості формування риторичних умінь і навичок старшокласників

ПЛАН

1. Зміст і місце стилів мовлення в шкільній програмі..
2. Функціонально-стилістичний підхід до навчання української мови.
3. Особливості вивчення стилів мовлення у 5 – 9, 10 – 11 класах..
4. Система вправ зі стилістики.
5. Особливості роботи з риторики в старших класах.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Осмислення мети і завдань роботи зі стилістики в школі.
2. Окреслення вмінь і навичок, якими повинні оволодіти учні у процесі роботи над стилями мови.
3. Розібрати особливості роботи з риторики у старших класах, передбачених програмою.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Завдання 1, 2, 3, 4 – С.261 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2011).

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Як відбити поняття стилістики у змістових лініях чинної програми?
2. Який зв'язок між поняттями стилістики в програмі основної і старшої школи?
3. У чому суть функціонально-стилістичного аспекту навчання мови?
4. Які стильові і стилістичні ознаки має текст?
5. Якими риторичними вміннями й навичками повинні оволодіти учнів основної та старшої школи?

ЛІТЕРАТУРА

1. Волошина Н. Синтаксичні засоби стилістики (конспект уроку) // Дивослово. – 1999. - № 7. С. 52 – 53.
2. Гамрецька І. Мовленнєво-публіцистична культура учнів: один з аспектів // Дивослово. – 1999. - № 12. – С. 14 – 15.
3. Зязюн І.А Краса педагогічної дії. – К., 1997.
4. Мельничайко В.Я. Творчі роботи на уроках української мови. – К., 1984.
5. Мельничайко В.Я., Пентиліук М.І., Рожило Л.П. Удосконалення змісту і методів навчання української мови. – К., 1981. – С. 56 – 76.
6. Методика вивчення української мови в школі / О.Біляєв, В.Мельничайко, М.Пентиліук та ін. – К., 1987. – С. 222 – 232.
7. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентиліук. – К., 2000. – 181 – 204.
8. Михальська А.К Основи риторики. – М., 1996.
9. Пентиліук М.І культура мови і стилістика. – К., 1994.
10. Пентиліук М.І робота зі стилістики в 4 – 6 класах. – К., 1984.
11. Пентиліук М.І. Робота зі стилістики в 8 – 9 класах. – К., 1987.

МОДУЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА. Реформування освіти і нові підходи до вивчення української мови

ПЛАН

1. Мовно-культурна ситуація в Україні.
2. Державна мова і закон.
3. Формування духовної мовної особистості.
4. Етнопедагогічні основи навчання мови в школі.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ

1. Опрацювати Концепцію мовної освіти та її роль у підготовці вчителя-словесника.
2. З'ясувати, яку роль займає українська мова в Державному стандарті мовної освіти.
3. Розкрити роль основних аспектів навчання рідної мови в школі.
4. Яку роль відіграють концепції мовної освіти у визначенні змісту шкільного курсу української мови?
5. Скільки освітніх галузей визначено Державним стандартом?
6. За якими принципами будується шкільний курс української мови?
7. Яку роль відіграє мова у шкільному вихованні?

ФОРМА ПЕРЕВІРКИ КОНТРОЛЮ

1. Тести.
2. Реферат

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О., Скуратівський Л., Симоненкова Л., Шелехова Т. Концепція навчання державної мови в школах України // Дивослово. – 1996. - № 1. – С.16-21.
2. Масенко Л. Мовно-культурна ситуація в Україні // Дивослово. – 2001. - № 10. – С.7 – 10.
3. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2001.
1. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у ХХ столітті // Держава і освіта. - № 29. – 18 липня 2001р. – С.7 – 24, 40 – 50.
2. Пентилюк М.І. Наукові засади комунікативного спрямування навчання мови // Українська мова і література в школі. – 1999. - № 3. – С. 8 – 10.
3. Постовий В. На сторожі коло державної мови треба поставити закон і неухильно його дотримуватися // Дивослово. – 1998. - № 12. – С. 2. – 5.
4. Скуратівський Л. Від лінгводидактики, зорієнтованої на формування духовної мовної особистості // Дивослово. – 1997. - № 9. – С. 52 – 57.
5. Стельмахович М.Г. Актуальні проблеми перебудови викладання мови // Українська мова і література в школі. – 1990. - №4. – С.78-83.
6. Степаненко М., Степаненко Н. Реформування освіти і деякі нові підходи до вивчення української мови в школі // Дивослово. – 1999. - № 9. – С. 41 – 43.
7. Стельмахович М.Г. Актуальні проблеми перебудови викладання мови // Українська мова і література в школі. – 1990. - №4. – С.78-83.

ТЕМА. Психологічні засади формування мовної особистості учня

ПЛАН

1. Проблема мовної особистості в сучасній лінгводидактиці.
2. Мовленнєва діяльність – основа розвитку особистості.
3. Структура і зміст мовленнєвої діяльності.
4. Спілкування у перспекції мовленнєвої діяльності.
5. Етапи породження мовлення.
6. Реалізація діяльнісної (стратегічної) змістової лінії програми.
7. Система і структура комунікативних умінь і навичок учнів – основа комунікативної компетенції.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ

1. Розкрийте роль мови в навчально-пізнавальній діяльності учнів.
2. З'ясуйте сутність поняття “мовленнєва діяльність”.
3. Компоненти процесу навчання.
4. Психологічні передумови засвоєння знань і формування умінь і навичок.
5. Роль мотивів навчання у засвоєнні знань і формуванні вмінь і навичок.
6. основні закономірності й аспекти навчання мови в школі.

ФОРМА ПЕРЕВІРКИ КОНТРОЛЮ

1. Тести.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція мовної освіти в Україні. Електронний ресурс. Режим доступу: civic.kmu.gov.ua/consult_mvc_kmu/consult/old/show_bill/2031
2. Масенко Л. Мовно-культурна ситуація в Україні // Дивослово. – 2001. - № 10. – С.7 – 10.
3. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2009.
4. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у ХХ столітті // Держава і освіта. - № 29. – 18 липня 2001р. – С.7 – 24, 40 – 50.
5. Пентилюк М.І. Наукові засади комунікативного спрямування навчання мови //

- Українська мова і література в школі. – 1999. - № 3. – С. 8 – 10.
6. Постовий В. На сторожі коло державної мови треба поставити закон і неухильно його дотримуватися // Дивослово. – 1998. - № 12. – С. 2. – 5.
 7. Скуратівський Л. Від лінгводидактики, зорієнтованої на формування духовної мовної особистості // Дивослово. – 1997. - № 9. – С. 52 – 57.
 8. Стельмахович М.Г. Актуальні проблеми перебудови викладання мови // Українська мова і література в школі. – 1990. - №4. – С.78-83.
 9. Степаненко М., Степаненко Н. Реформування освіти і деякі нові підходи до вивчення української мови в школі // Дивослово. – 1999. - № 9. – С. 41 – 43.
 10. Стельмахович М.Г. Актуальні проблеми перебудови викладання мови // Українська мова і література в школі. – 1990. - №4. – С.78-83.

ТЕМА. Наукові основи й особливості навчання української мови у школах з російською мовою навчання

ПЛАН

1. Вплив мовного середовища на навчання української мови як державної.
2. Концептуальні засади навчання української мови у школах з іншими мовами навчання.
3. Роль інтерференції і транспозиції в навчанні української у школах з іншими мовами навчання.
4. Особливості навчання української мови як другої.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ

1. З'ясувати, в чому виявляється особливість вивчення української мови в школах з українською і російською мовою навчання.
2. Ознайомитися зі змістом і структурою підручників з української мови для шкіл з українською і російською мовами навчання.
3. Проаналізувати підручники одного з класів для шкіл з українською і російською мовами навчання.
4. Виписати з підручника кілька вправ, спрямованих на подолання інтерферентних помилок у мовленні учнів.

ФОРМА ПЕРЕВІРКИ КОНТРОЛЮ

1. Тести.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція мовної освіти в Україні. Електронний ресурс. Режим доступу: civic.kmu.gov.ua/consult_mvc_kmu/consult/old/show_bill/2031
2. Біляев О.М. Урок української мови у школі з російською мовою навчання // Дивослово. – 1990. - № 9.
3. Пентилюк М.І. Вивчення української мови в школах з російською мовою навчання. – К., 2009.
4. Хорошковська О.Н. Лінгводидактична система початкового навчання української мови у школах з російською мовою викладання. – К., 1999.

ТЕМА. Особливості технології сучасного уроку української мови

Мета: ознайомити з класифікацією інноваційних уроків української мови, їх типами, структурою, методикою проведення. Осмислити технологію сучасного уроку та вимоги до нього.

Завдання: дати змогу усвідомити роль інноваційних технологій у навчання учнів української мови, сформуванню умінь моделювати уроки рідної мови, враховуючи вимоги

до уроку.

ПЛАН

1. Нові технології навчання мови.
2. Вимоги до сучасного уроку.
3. Розвивальний потенціал уроку.
4. Оптимізація навчання мови.
5. Текстова основа уроку.
6. Міжпредметні зв'язки на уроках мови.
7. Нестандартні уроки та методика їх проведення.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ

1. Аналіз концептуальних засад навчання української мови та вимог, що ставляться до сучасного уроку.
2. Осмислення необхідності нових підходів до уроку української мови, його технології та методичного забезпечення.
3. З'ясування технології проведення уроків різних типів.
4. Завдання 1 (завдання III рівня) – С. 93, завдання 2 – С.94 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2011.).
5. Укласти бібліографію до теми
6. Опрацювати одну із статей (законспектувати, зробити ксерокопію).
7. Програмоване навчання..
8. Комп'ютеризоване навчання.
9. Інтерактивні методи навчання.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. Тести.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І. та ін. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987. – С. 40 – 52.
2. Біляєв О.М. Концепція інтенсивного навчання // Дивослово. – 1991. - № 6. – С.5 – 12.
3. Біляєв О.М. Сучасний урок української мови. – К., 1981.
4. Донченко Т. К. Організація навчальної діяльності учнів на уроках рідної мови. – К., 1995.
5. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2000.
6. Кващук А. Поняття про основу слова (Тестові завдання) // Дивослово. – 1999. - № 4. – С.21-24.
7. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2000.
8. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2009
9. Методика викладання української мови в середній школі / За ред. І.С.Олійника. – К., 1989.
10. Островська В. Склади речення (Конспект спареного уроку в 9 класі) // Дивослово. – 1999. - № 5. – С.20 – 23.
11. Пентилюк М.І. Аналіз тексту на уроках мови // Дивослово. – 1999. - № 3. – С.30.
12. Пентилюк М.І. Особливості технології уроку // Дивослово. – 1998. - № 4. – С. 16.
13. Плівачук К. Урок розвитку зв'язного мовлення. 9 клас // Дивослово. – 1997. - №2. – С.51 – 52.
14. Симоненко Т. Нові форми проведення уроків з мови // Дивослово. – 1998. - № 5. – С. 23 – 28.
15. Технологія сучасного уроку рідної мови / Н.Голуб, Л.Дяченко, Н.Остапенко, В.Шляхова / За ред. Н.Остапенко. – Черкаси, 1999.

16. Хом'як І. Алгоритмування навчального матеріалу з орфографії // Дивослово. – 1999. - № 5. – С.18 – 20.
17. Хом'як І. Два нестандартні уроки мови // Дивослово. – 1997. - № 1. – С. 40 – 45.
18. Чабайовська М. Програмований контроль знань / Дивослово. – 1998. - № 5. – С. 39.
19. Якименко Н., Рибалко К. Урок мови з використанням комп'ютерних програм // Дивослово. – 2001. - № 11. – С.49 – 51.

ТЕМА. Засоби навчання української мови

ПЛАН

1. Поняття засобу навчання української мови.
2. Дидактичний матеріал для уроків мови. Основні вимоги, види дидактичного матеріалу, їх характеристика. Тематичний матеріал, його виховна спрямованість.
3. Відповідність дидактичного матеріалу змістовим лініям програми.
4. Завдання для самостійної роботи учнів (за підручником, посібником, словником). Підготовка диференційованих завдань для індивідуальної роботи.
5. Наочність на уроках рідної мови. Види наочності.
6. Технічні засоби навчання.
7. Дидактичні вимоги до вибору наочності та ТЗН до уроків рідної мови.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ

1. Завдання 1 (пункт 4) – С.76 (Практикум з методики навчання української мови).
2. Завдання 3 – С.76 (Практикум з методики навчання української мови).
3. Завдання 5,8 – С.77 (Практикум з методики навчання української мови).
4. Аналіз фрагмента уроку з використанням засобів навчання.
5. Проаналізуйте використання наочності на уроці мови за переглянутим відео уроком.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. Тести.

ТЕМА. Планування уроків української мови

ПЛАН

1. Форми планування уроків української мови.
2. Роль календарного планування в організації роботи вчителя-словесника.
3. Аналіз календарних планів.
4. Модульно-розвивальна система навчання української мови.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ

1. Завдання 1 – С.94 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. / За ред. М.І.Пентилюк – К., 2011.).
2. Завдання 3 – С.96 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. / За ред. М.І.Пентилюк – К., 2011.).
3. Завдання 4 – С. 97 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. / За ред. М.І.Пентилюк – К., 2003.).
4. Підготувати конспект уроку для 5 класу з використанням інтерактивних методів.
5. Аналіз конспекту нестандартного уроку, підготовленого студентами.
6. Аналіз календарного планування для 5 класу.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. Тести.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуменюк О.Є Модульно-розвивальне навчання: соціально-психологічний аспект. – К., 1998.
2. Календарне планування. 5 – 11 класи. Рідна мова. – К., 2001.
3. Мельник В.В. Наукове проектування навчально-модульне // Педагогіка і психологія. – 1995. - № 1. – С. 71 – 79.
4. Ситнікова Н.С. Модульне навчання: на теренах омріяного // Рідна школа. – 1995. - № 7-8. – С. 20 – 22.
5. Третьякова П.И., Сенновский И.Б. Технология модульного обучения в школе: Практико-ориентированная монография / Под ред. П.И.Третьякова. – М., 1997.
6. Фурман А.В. Модульне навчання: принципи, умови, забезпечення. – К., 1997.
7. Фурман А.В. Модульно-розвиваюче навчання – система педагогічних інновацій // педагогіка і психологія. – 1995. - № 3. – С. 96 – 107.
8. Ювяичене П.А. Теория и практика модульного обучения. – Каунас, 1989.

ТЕМА. Загальні питання методики вивчення граматики

ПЛАН

1. Місце і значення граматики в шкільному курсу української мови.
2. Значення сучасних лінгвістичних теорій і граматичних концепцій для методики навчання граматики.
3. Основні принципи навчання граматики.
4. Методи і прийоми навчання граматики.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ

1. Завдання 2, 4 – С.154 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. / За ред. М.І.Пентилюк. – К., 2011.).
2. Завдання 5 – С.155 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. / За ред. М.І.Пентилюк. – К., 2011.).
3. Обґрунтуйте принципи навчання граматики.
4. Назвіть ефективні прийоми роботи над граматичним матеріалом.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. Тести.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.
2. Дудников А.В. Методика изучения грамматики в восьмилетней школе.- М., 1977.
3. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2001.
4. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентилюк. – К., 2000.
5. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2009
6. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2011.
7. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
8. Мельничайко В.М., Пентилюк М.і., Рожило Л.П. Удосконалення змісту і методів навчання української мови. – К., 1982.
9. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.

10. Плиско К.М. Принципи, форми і методи навчання української мови. – Х., 1995.
11. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Рідна мова 5-11 класи. – К., 2001.
12. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Українська мова 5-11 класи. – К., 2001.
13. Скуратівський Л. Пізнавальні завдання з української мови. – К., 1981.
14. Чинні підручники для 5 класу.

ТЕМА. Методика формування в учнів пунктуаційних умінь і навичок

Мета: усвідомити місце і значення пунктуації у шкільному курсі української мови; осмислити завдання методики навчання пунктуації

Завдання: сформувати уміння й навички добирати ефективні методи і прийоми навчання пунктуації, а також систему завдань і вправ, спрямованих на формування в учнів необхідних пунктуаційних умінь і навичок.

ПЛАН

1. Місце, значення і завдання розділу “Пунктуація” в шкільному курсі мови..
2. Етапи вивчення пунктуації у шкільному курсі української мови.
3. Урахування принципів пунктуації в реалізації навчальних завдань.
4. Принципи, методи і прийоми навчання пунктуації в школі.
5. Види тренувальних вправ з пунктуації.
6. Наочність та ТЗН під час вивчення синтаксису.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ

1. Завдання 1, 2 – С.193; завдання 5 – С.195 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2011.).
2. Укласти бібліографію до теми
3. Опрацювати одну із статей (законспектувати, зробити ксерокопію).
4. Підготувати розгорнутий конспект уроку з теми.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ

1. Основні причини пунктуаційних помилок.
2. Зв'язок пунктуації з іншими розділами української мови.
3. Роль навчального диктанту у розвитку пунктуаційних умінь учнів.
4. Шляхи подолання труднощів у вивченні пунктуації.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. Тести.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.
2. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2000.
3. Мельничайко В.Я. Українська мова. Письмовий екзамен. Як уникнути помилок. – Тернопіль, 1998.
4. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2000.
5. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2009.
6. Практикум з методики навчання української мови / За ред. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2011.

7. Методика преподавания русского языка / Под ред. М.Т.Баранова. – М., 1990.
8. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
9. Пентиліук М.І. Наукові засади комунікативного спрямування навчання мови // Українська мова і література в школі. – 1999. - № 3. – С. 8 – 10.
10. Пентиліук М.І., Івашенко О.В. Українська мова: Підручник-комплект. – К., 2001.
11. Плиско К.М. Синтаксис української мови в опорних конспектах, таблицях і схемах. – Х., 2000.
12. Плиско К.М. Організація навчання синтаксису в середній школі: Посібник для вчителя. – Х., 1992.
13. Скуратівський Л.В. Пізнавальні завдання з української мови. – К., 1987.

ТЕМА. Методика проведення диктантів

ПЛАН

1. Місце диктанту як прийому організації навчання мови.
2. Критерії класифікації диктантів..
3. Основні види диктантів.
4. Диктант на різних етапах уроку.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ

1. Завдання 6, 11, 12 – С.177 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2003.).

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

- 1.Тести.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бачинська А.Л. Морфологія, орфографія: Диктанти з української мови // УМЛШ. – 1998. - № 3. – С. 29 – 32.
2. Болтівець С.Психологія диктанту // Дивослово. – 1994. - № 9. – С. 16 – 22.
3. Горбачук В.Т. Види диктантів та методика їх проведення. – К., 1989.
4. Петруня М.К Навчальні диктанти (5 – 8 класи) // Дивослово. – 1998. - № 5. – С. 29 – 38.
5. Потапенко Г.І., Потапенко О.І. Збірник диктантів і переказів з української мови для 5-9 класів: Посібник для вчителя. – К., 1995.
6. Сікорська З.С., Тернавська Т.П. Збірник диктантів з української мови для 5-9 класів: Посібник для вчителя. – К., 1989.
7. Ужченко В.Д., Ужченко Т.Г. Збірник диктантів з української мови для 5 – 11 класів. – К., 1997.

ТЕМА. Методика написання і перевірка письмових робіт. Редагування й аналіз творчих робіт.

ПЛАН

1. Види переказів передбачених чинною програмою.
2. Місце переказів у системі розвитку зв'язного мовлення учнів..
3. Методика проведення переказів.
4. Місце творів у системі роботи з розвитку зв'язного мовлення.
5. Класифікація творів.
6. Методика проведення твору-розповіді, твору-опису, твору-міркування.
7. Методика перевірки переказів.
8. Методика перевірки творів.
9. Редагування чужого і власного тексту.

10. Урок аналізу письмових робіт.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Підготувати конспект уроку твору для 8 класу.
2. За чинною програмою проаналізувати норми оцінювання писемного мовлення.
3. Підготувати конспект уроку переказу для 6 класу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.
2. Борисюк І.В. Роль тексту на шляху формування комунікативної компетенції учнів // Мовознавство. – 1988. - № 1. – С. 54 – 60.
3. Галетова А.Г. Навчання способів доказу при написанні творів-роздумів у 5 – 6 класах // УМЛШ. – 1981. - № 9.
4. Глазова О.П. Твір-оповідання за жанровою картиною у 5 класу // УМЛШ. – 1988. - № 4. – С.54 – 60.
5. Голуб Н.Б., Остапенко Н.М. Дивосвіт. – Черкаси, 1999.
6. Довга О.М. Як писати твір: Методичний посібник для вчителів-словесників. – К., 1995.
7. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2001.
8. Конфедерат І.М. Дидактичні можливості тексту: Посібник для вчителів. – К., 1998.
9. Мельничайко В.Я. Творчі роботи на уроках української мови: Конструювання. Редагування. – К., 1984.
10. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентилюк. – К., 2001.
11. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
12. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
13. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Рідна мова 5-11 класи. – К., 2001.
14. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Українська мова 5-11 класи. – К., 2001.
15. Стельмахович М.І. Система роботи з розвитку зв'язного мовлення в 4-8 класах. – К., 1981.

ТЕМА. Методика удосконалення мовних умінь і навичок та культури мовлення учнів старших класів

ПЛАН

1. Особливості уроків української мови в старших класах..
2. Вимоги до сучасного уроку у старших класах.
3. Нетрадиційний урок. Типи нетрадиційних уроків.
4. Індивідуальна робота з учнями на уроках української мови.
5. Нові інформаційні технології на уроках рідної мови в старших класах.
6. Робота над мовленням у зв'язку з вивченням літератури.
7. Елементи риторики на уроках української мови.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Осмислення мети і завдань уроків української мови в старшій школі.
2. Окреслення вмінь і навичок, якими повинні оволодіти старшокласники у процесі роботи на уроках мови.
3. Особливості уроків української мови у старших класах, передбачених програмою.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

2. Самостійна робота. Завдання III (I варіант) – С.250 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2003).

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Як відбити поняття стилістики у змістових лініях чинної програми?
2. Який зв'язок між поняттями стилістики в програмі основної і старшої школи?
3. У чому суть функціонально-стилістичного аспекту навчання мови?
4. Які стильові і стилістичні ознаки має текст?
5. Якими стилістичними вміннями й навичками повинні оволодіти учнів основної та старшої школи?

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Симоненкова Л.М., Шелехова Г.Т. Концепція навчання державної мови в школах України // Дивослово. – 1996. - № 1. – С. 16 – 21.
2. Біляєв О.М., Симоненкова Л.М., Шелехова Г.Т. Навчання української мови в 10 – 11 класах: Посібник для вчителя. – К., 1998.
3. Голуб Н. Викладання елементів практичної риторики в 10 класі // УМЛШ. – 2002. - №3. – С.4 – 9, № 4. – С. 4 – 9.
4. Горошкіна О.М. Організація навчання української мови в гімназії // Дивослово. – 1997. - № 9. – С. 45 – 47.
5. Забашта Л.І. Узагальнення і систематизація знань з української мови. 10 клас: Посібник для вчителя. – К., 1991.
6. Методика навчання української мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентиліук. – К., 2000.Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
7. Ніколаєнко І.О., Терновська Т.П., Ужченко В.Д. Збірник вправ і завдань з української мови. Для підготовки до випускних та вступних іспитів. – К., 1997.
8. Пентиліук М.І. Культура мови і стилістика. – К., 1994.
9. Пентиліук М.І., Іващенко О.В. Українська мова: Підручник-комплект. – К., 2001.
10. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
11. Потапенко О.І. Збірник вправ та завдань з української мови. – К., 1992.
12. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
13. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
14. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Рідна мова 5-11 класи. – К., 2001.
15. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Українська мова 5-11 класи. – К., 2001.
16. Райська Л. Шляхи підвищення орфографічної грамотності старшокласників // УМЛШ. – 1990. - № 11. – С.3 – 6.
17. Романюк Є. Уживання запозичених слів (Урок-дослідження у 10 класі) // Дивослово. – 2003. - № 3. – С.36 – 45.
18. Форми навчання в школі: Кн. для вчителя / За ред. Ю.І.Мальованого. – К., 1992.
19. Шелехова Г., Манак А., Остаф Я. Комп'ютерні технології у навчанні мови // Дивослово. – 1999. - № 3. – С.33 – 35.

ТЕМА. Елементи риторики в 5 – 9 класах

ПЛАН

1. Зв'язок риторики зі стилістикою.
2. Зміст і місце занять з риторики у шкільному курсі української мови.
3. Елементи риторики на уроках української мови в 5 – 9 класах.
4. Уроки риторики в 10 – 11 класах.
5. Методи і прийоми формування ораторської майстерності в учнів 5 – 11 класів.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Підготувати конспект одного із уроків риторики. Здійсніть самоаналіз конспекту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Глазова О. Плани-конспекти уроків практичної риторики в 10 класі // Дивослово. – 2002. - № 3. – С.33 – 40.
2. Глазова О. Плани-конспекти уроків практичної риторики в 11 класі // Дивослово. – 2002. - № 4. – С.33 – 40.
3. Данильчук О., Тарасинська І. Програма з риторики (1 – 11 класи) // Дивослово. – 2000. – № 7. – С.34 – 36.
4. Каневська О. Один з уроків риторики // Дивослово. – 1998. - № 1. – С. 26 – 30.
5. Мацько Л. Риторика: предмет, основні поняття, розділи // Дивослово. – 2001. - № 2. – С. 28 – 31.
6. Мацько Л., Мацько О. Риторика стародавньої Греції і стародавнього Риму // Дивослово. – 2002. - № 1. – С. 33 – 40.
7. Михальская А.К. Основы риторики. – М., 1996.
8. Плітко В. Риторика в гімназії // Дивослово. – 1999. - № 1. – С. 35 – 37.
9. Чепіга І.П. Ораторське мистецтво на Україні в XVI – XVII ст. // УМЛШ. – 1989. - № 10. – С. 64 – 68.

ТЕМА. Позакласна робота з української мови та вимоги до її проведення

Тема: засвоїти особливості позакласної роботи з української мови, зв'язок її з аспектними уроками мови, структури гурткових занять з рідної мови, місце позакласної роботи в інтелектуальному розвитку учнів.

Завдання: сформулювати вміння й навички методики моделювання гурткового заняття, розрізняти види позакласної та їх роль у формування мовної особистості учня.

ПЛАН

1. Завдання позакласної роботи.
2. Взаємозв'язок позакласної роботи і роботи в класі..
3. Основні принципи організації позакласної роботи..
4. Види позакласної роботи та методика їх проведення.
5. Організація та методика проведення мовного гуртка.
6. Мета й завдання проведення спецкурсів та факультативних занять з української мови їх місце у навчальному процесі..
7. Основні методи і прийоми роботи.
8. Значення самостійної роботи на заняттях та спецкурсах..

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Осмислення мети і завдань позакласної роботи з української мови в школі.
2. Осмислення специфіки позакласної роботи з мови.
3. Принципи організації позакласної роботи.
4. мета і завдання факультативних занять з української мови в школі.
5. Осмислення специфіки спецкурсів з мови.
6. Принципи організації роботи факультативних занять та спецкурсів.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Змодельуйте позакласний захід (за власним вибором).
2. Змодельуйте факультативне заняття чи заняття спецкурсу (за власним вибором).

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. У чому полягають мета і завдання позакласної роботи?
2. Схарактеризуйте основні види позакласної роботи.
3. У чому виявляються зв'язки позакласної роботи з класною?
4. Які принципи, запропоновані М.Стельмаховичем, стосуються позакласної роботи?
5. З'ясуйте роль гуртка у навчально-виховному процесі.

6. Чому спецкурси та факультативні заняття проводяться в старших класах?
7. Як спецкурси і факультативні заняття сприяють вихованню мовної особистості?
8. Якою повинна бути тематика спецкурсів та факультативних занять?
9. Яка роль спецкурсів і факультативних занять у формуванні умінь самоосвіти?

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоусенко П.І., Явір В.В. Проблемно-ситуативні завдання на уроках української мови. – К., 1992.
2. Білоусенко П.І. Мовознавчі студії в школі. – Запоріжжя, 2000.
3. Глуховцева К.Д., Горошкіна О.М., Ніколаєнко І.О. та ін. Матеріали для учнівської олімпіади з української мови. – Луганськ, 2000.
4. Львов М.Р. Словарь-справочник по методике русского языка. – М., 1997.
5. Методика навчання української мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентилюк. – К., 2000.
6. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2005.
7. Практикум з методики навчання української мови / За ред. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2003.
8. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
9. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
10. Потапенко О.І. Гурткова робота з української мови в 4 – 8 класах. – К., 1989.

ЗАСОБИ КОНТРОЛЮ

Курс “Методика навчання української мови ” передбачає такі форми контролю: залік та іспит.

У підготовці до **заліку** студенти мають повторити вивчений матеріал окремих розділів курсу, дати відповіді на контрольні запитання та виконати тестові завдання.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

7. Предмет і завдання методики навчання української мови.
2. Зв'язок методики навчання мови з іншими науками.
3. Історія розвитку методики.
4. Методи наукового дослідження методики.
5. Зміст і побудова курсу методики навчання української мови.
6. Значення шкільного курсу української мови і його місце серед інших дисциплін.
7. Концепції мовної освіти. Державний стандарт мовної освіти в Україні.
8. Мета і завдання української мови у шкільній освіті.
9. Рідна мова як основа інтелектуального і духовного розвитку особистості.
10. Зміст і принципи побудови шкільного курсу української мови.
11. Основні аспекти навчання мови в середній школі.
12. Комунікативне спрямування у навчанні мови.
13. Короткий огляд програм з української мови.
14. Принципи побудови і зміст чинних програм з української мови для 5 – 11 класів.
15. Особливості програм з української мови для різних типів шкіл (гімназія,

- ліцей, коледж).
16. Основні положення “Пояснювальної записки”. Структура розділів програми.
 17. Змістові лінії програми та шляхи їх реалізації.
 18. Наступність і перспективність у навчанні мови від початкових до старших класів.
 19. Структура розділів програми.
 20. Місце повторення, систематизації й узагальнення вивченого матеріалу в програмі.
 21. Принципи побудови шкільних підручників з мови.
 22. Основні розділи підручника, зв'язок між його теоретичною і практичною частиною.
 23. Система вправ, особливості комплексних завдань.
 24. Система орфограм і пунктограм у підручнику.
 25. Характер ілюстративного матеріалу, його призначення.
 26. Структурні компоненти підручника, текстові й позатекстові завдання.
 27. Сигнали-символи, апарат орієнтації підручника.
 28. Зв'язок методики навчання мови з психологією та дидактикою.
 29. Зв'язок мови (мовлення) у навчальному процесі.
 30. Проблема мовленнєвої діяльності у навчанні мови.
 31. Розвиток пізнавальних здібностей учнів на уроках мови.
 32. Дидактичні основи навчання.
 33. Закономірності засвоєння мови.
 34. Загальнодидактичні принципи у процесі вивчення мови.
 35. Роль власне методичних принципів навчання мови у розвитку мислення і мовлення учнів.
 36. Поняття про методи і прийоми навчання української мови.
 37. Класифікація методів навчання мови як лінгводидактична проблема.
 38. Характеристика методів навчання.
 39. Специфічні прийоми навчання мови.
 40. Дидактичні вимоги до вибору методів навчання для реалізації освітньо-виховних завдань уроку рідної мови.
 41. Традиційні та інноваційні методи навчання мови.
 42. Комп'ютер у навчанні мови.
 43. Поняття засобу навчання української мови.
 44. Дидактичний матеріал для уроків мови. Основні вимоги, види дидактичного матеріалу, їх характеристика. Тематичний матеріал, його виховна спрямованість.
 45. Відповідність дидактичного матеріалу змістовим лініям програми.
 46. Завдання для самостійної роботи учнів (за підручником, посібником, словником). Підготовка диференційованих завдань для індивідуальної роботи.
 47. Наочність на уроках рідної мови. Види наочності.
 48. Технічні засоби навчання.
 49. Дидактичні вимоги до вибору наочності та ТЗН до уроків рідної мови.

Тестові завдання до заліку

Варіант 1

1. Методика навчання української мови – це розділ ...
2. Освітня галузь Державного стандарту “Мови і літератури” має на меті ...
3. До основних аспектів навчання української мови належать
4. Підручник – це ..

ТЕСТИ

1. Мета навчання української мови включає найважливіші загальнодидактичні цілі:

- А) комунікативну
- Б) навчальну
- В) мовленнєву
- Г) виховну
- Д) розвивальну

2. В основу навчання української мови покладено розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності:

- А) читання
- Б) аудіювання
- В) міркування
- Г) слухання
- Д) письмо

3. До специфічних принципів методики навчання рідної мови належать:

- А) функціонально-стилістичний
- Б) зв'язок у вивченні граматики
- В) взаємозв'язок у навчанні мов
- Г) комунікативно-діяльнісний
- Д) етнопедагогічний

4. До закономірностей навчання української мови належать:

- А) постійна увага до матерії мови
- Б) здатність засвоювати норми літературної мови
- В) навчальна діяльність
- Г) розвиток мовного чуття
- Д) залежність мовленнєвих умінь і навичок від знань мови

5. До традиційних принципів навчання мови належать:

- А) зв'язку навчання з вихованням
- Б) зв'язку усіх видів мовленнєвої діяльності
- В) зв'язку теорії з практикою
- Г) наступності і перспективності
- Д) лексико-синтаксичний

6. До специфічних принципів навчання мови належать:

- А) зв'язок вивчення мови з мовленнєвою діяльністю
- Б) зв'язок навчання пунктуації з виразним читанням
- В) вивчення морфології на синтаксичній основі
- Г) доступності у навчання мови
- Д) системності і систематичності

7. Серед форм взаємодії учителя й учнів виділяють:

- А) учитель дає завдання – учні його виконують
- Б) учитель пояснює – учні уважно слухають
- В) учитель організовує виконання завдань – учні виконують їх
- Г) учитель організовує спостереження – учні ведуть спостереження
- Д) учитель виконує завдання – учні спостерігають за учителем

8. Серед методів навчання, що стосуються учителя, виокремлюють:

- А) демонстрація
- Б) пояснення
- В) організація пошуку
- Г) організація спілкування
- Д) розвиток умінь і навичок

9. До специфічних прийомів навчання рідної мови належать:

- А) перестановка мовних одиниць
- Б) заміна мовних одиниць
- В) систематизації
- Г) конкретизації
- Д) групування мовних явищ

10. Серед прийомів формування комунікативних умінь виділяють:

- А) робота над змістом тексту

- Б) добір заголовку до тексту
- В) поширення речень
- Г) поділ тексту на абзаци
- Д) конструювання речень

11. До принципів побудови чинної програми належать:

- А) наступності і перспективності
- Б) лінійний
- В) єдності навчання і виховання
- Г) спіралевидний
- Д) концентричний

3. Навести приклад застосування методу бесіди у навчанні української мови.

4. Навести приклад роздавального матеріалу з теми: Відміни іменників (Зазначати, у якому класі вивчається цей матеріалі, на якому етапі пропонується така робота).

Варіант 2

1. Лінгводидактика – термін, що вживається на означення ...
2. Головна мета навчання української мови – це ...
3. Зміст шкільного курсу української мови забезпечує формування ...
4. Програма – це ...

ТЕСТИ

1. У навчанні рідної мови необхідно формувати в учнів такі види компетенцій:

- А) мовленнєву
- Б) словникову
- В) соціокультурну
- Г) функціонально-комунікативну
- Д) стилістичну

2. До принципів побудови шкільного курсу української мови належать:

- А) комунікативна доцільність
- Б) комунікативна компетентність
- В) внутріпредметні зв'язки
- Г) міжпредметні зв'язки
- Д) зв'язок теорії з практикою

3. Пізнавальною метою навчання української мови є:

- А) формування наукового світогляду
- Б) озброєння основами знань про мову і мовлення
- В) формування умінь і навичок
- Г) розвиток комунікативних навичок
- Д) естетичне виховання учнів

4. До основних закономірностей навчання рідної мови належать:

- А) розуміння семантики мовних одиниць
- Б) оцінка виражальних можливостей рідної мови
- В) випереджальний розвиток усного мовлення
- Г) навчання мови на основі народної педагогіки
- Д) зв'язок мови із загальною культурою

5. До загальнодидактичних принципів навчання мови належать:

- А) гуманізації
- Б) гуманітаризації
- В) розвивального характеру навчання
- Г) індивідуалізації та диференціації навчання
- Д) структурно-семантичний

6. До загальнометодичних принципів навчання мови належать:

- А) екстралінгвістичний
- Б) функціональний
- В) зіставлення одиниць мови
- Г) нормативно-стилістичний
- Д) взаємозалежність навчання і виховання

7. До класичних методів навчання рідної мови належать:

- А) робота з підручником
 - Б) виконання вправ
 - В) слово вчителя
 - Г) спілкування
 - Д) бесіда
- 8. Серед методів навчання, що стосуються учня, виділяють:**
- А) осмислення
 - Б) ознайомлення
 - В) вирішення проблеми
 - Г) бесіда
 - Д) розвиток умінь і навичок
- 9. До загальнодидактичних прийомів навчання мови належать:**
- А) аналіз
 - Б) синтез
 - В) порівняння
 - Г) встановлення зв'язків
 - Д) дедукція
- 10. До прийомів проблемного навчання відносять:**
- А) встановлення зв'язків
 - Б) створення ситуації
 - В) постановка проблеми
 - Г) індукція
 - Д) зіставлення фактів
- 11. Чинна програма диференціюється на такі змістові лінії:**
- А) комунікативну
 - Б) соціокультурну
 - В) мовленнєву
 - Г) діяльнісну
 - Д) мовну
- 3. Навести приклад застосування методу розповіді у навчанні української мови.**
- 4. Навести приклад роздавального матеріалу з теми: *Ступені порівняння прикметників***
(Зазначати, у якому класі вивчається цей матеріал, на якому етапі пропонується така робота).

У підготовці до іспиту студенти мають повторити вивчений матеріал усього курсу, підготувати відповіді на контрольні запитання та виконати тестові завдання.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

Загальні питання методики навчання української мови

1. Предмет і завдання методики навчання української мови.
2. Зв'язок методики навчання мови з іншими науками.
3. Значення шкільного курсу української мови і його місце серед інших дисциплін.
4. Концепції мовної освіти. Державний стандарт мовної освіти в Україні.
5. Рідна мова як основа інтелектуального і духовного розвитку особистості.
6. Основні аспекти навчання мови в середній школі.
7. Комунікативне спрямування у навчанні мови.
8. Принципи побудови і зміст чинних програм з української мови для 5 – 11 класів.
9. Змістові лінії програми та шляхи їх реалізації.
10. Принципи побудови шкільних підручників з мови.
11. Структурні компоненти підручника, текстові й позатекстові завдання.
12. Проблема мовленнєвої діяльності у навчанні мови.
13. Закономірності засвоєння мови.

14. Загальнодидактичні принципи у процесі вивчення мови.
15. Роль власне методичних принципів навчання мови у розвитку мислення і мовлення учнів.
16. Поняття про методи і прийоми навчання української мови.
17. Класифікація методів навчання мови як лінгводидактична проблема.
18. Специфічні прийоми навчання мови.
19. Дидактичні вимоги до вибору методів навчання для реалізації освітньо-виховних завдань уроку рідної мови.

Урок як основна форма організації навчання української мови

1. Урок як основна форма організації навчання.
2. Основні вимоги до уроку української мови на сучасному етапі.
3. Мета і зміст уроку: правильне співвідношення між теорією і практикою на уроці мови
4. Організація навчальної діяльності учнів на уроці мови.
5. Значення системи завдань і вправ для вироблення комунікативних умінь.
6. Виховна спрямованість уроків мови.
7. Проблеми типології уроків: загальнодидактична типологія і типи уроків з мови з урахуванням специфіки предмета. Типи уроків за метою проведення.
8. Структура уроку мови, основні її компоненти. Методичні вимоги до окремих компонентів уроків різних типів.
9. Особливості технології основних типів уроків.
10. Нестандартні форми проведення уроку.
11. Модульна система уроків, її значення для вивчення теми (розділу).
12. Аналіз уроку мови.
13. Планування програмного матеріалу з української мови. Види планування.
14. Нестандартні уроки (урок-семінар, конференція, урок творчості, бінарний урок, урок-рольова гра тощо).

Особливості методики вивчення основних розділів шкільного курсу мови

1. Зміст і завдання шкільного курсу фонетики та його значення.
2. Зв'язок занять з фонетики з вивчення графіки, орфографії, орфоєпії, граматики, із заняттями з розвитку мовлення.
3. Завдання вироблення вмій і навичок правильно артикулювати звуки.
4. Розвиток мовного слуху учнів, мовної та слухової пам'яті; чітке розмежування звуків і літер; установлення відповідності чи невідповідності між вимовою і написанням.
5. Формування орфоєпічних навичок, удосконалення дикції й розвитку умінь володіти голосом.
6. Методи і прийоми вивчення фонетики й орфоєпії.
7. Помилки інтерферуючого характеру та шляхи їх попередження і виправлення.
8. Особливості вивчення фонетики й орфоєпії української мови в школах з російською (національною) мовою навчання.
9. Роль орфоєпічних словників у навчанні української мови.

Методика навчання лексики і фразеології

1. Зміст і завдання шкільного курсу лексикології.
2. Значення, місце й принципи вивчення лексики.
3. Труднощі у засвоєнні учнями лексичних понять.
4. Методика вивчення фразеології української мови, шляхи засвоєння фразеологізмів.
5. Система тренувальних вправ з лексики і фразеології.
6. Словникова робота у зв'язку з вивченням інших розділів шкільного курсу мови.
7. Лексична робота в системі занять з розвитку мовлення.

8. Наочні посібники з лексики і фразеології, методика їх використання.
9. Робота з тлумачним словником, словниками синонімів, фразеологізмів, іншомовних слів та ін.
10. Особливості вивчення лексики і фразеології у школах з російською (національною) мовою навчання.
11. Лексичний аналіз тексту.

Методика будови слова і словотвору

1. Значення й завдання будови слова.
2. Методика поглиблення знань про значущі частини мови (морфеми).
3. Наступність і перспективність у вивченні матеріалу.
4. Шляхи подолання труднощів у виділенні основи (похідної і непохідної), кореня, префікса, суфікса.
5. Розкриття значення морфем.
6. Уточнення й збагачення лексичного запасу учнів у процесі вивчення морфологічної будови слова і вироблення орфографічних навичок.
7. Прийоми вивчення морфемної будови: морфемний аналіз, розбір слів з однаковими морфемами (коренем, префіксом, суфіксом).
8. Етимологічний аналіз слова.
9. Методика словотвору: значення, зміст, завдання і принцип вивчення словотвору в школі.
10. Зв'язок словотвору з будовою слова, фонетикою, лексикою, морфологією, орфографією.
11. Ознайомлення учнів із способами словотвору: труднощі у засвоєнні словотворчих понять.
12. Система вправ та їх роль у навчанні будови слова і словотвору.
13. Словотворчий аналіз, методика його проведення.
14. Лексична робота, робота із словниками.
15. Попередження і виправлення помилок інтерферуючого характеру в мовленні учнів.
16. Використання наочності й ТЗН під час вивчення будови слова, словотвору.

Загальні питання методики вивчення граматики

1. Місце граматики в шкільному курсі української мови.
2. Пізнавальне і практичне значення граматики, її роль у формуванні вмінь і навичок (мовленнєво-розумових, навчально-мовленнєвих, орфографічних, пунктуаційних).
3. Попередження та подолання граматичних помилок у мовленні учнів.
4. Методи і прийоми вивчення граматики.
5. Короткий огляд основних напрямків методики викладання граматики в школі:
6. а) вивчення граматичних значень, категорій, форм у тісному зв'язку із значенням слова;
7. б) свідоме засвоєння граматичних понять, визначень, правил, і граматичної термінології;
8. в) взаємозв'язок у вивченні морфології й синтаксису, фонетики й морфології, зв'язок вивчення граматики з формуванням орфографічних і пунктуаційних навичок, роботою над розвитком мовлення, міжпредметні зв'язки при вивченні граматики.

Методика вивчення частин мови

1. Значення, завдання, зміст і принципи вивчення частин мови в шкільному курсі.
2. Зв'язок вивчення частин мови з фонетикою, лексикою, словотвором, синтаксисом, орфографією і розвитком мовлення.
3. Вивчення частин мови на синтаксичній основі.
4. Наступність і перспективність у вивченні частин мови в початкових, середніх та старших класах.

5. Методи й прийоми теоретично-практичного вивчення частин мови.
6. Програмування, алгоритмізація на уроках морфології.
7. Особливості вивчення морфології в школах з російською мовою навчання.
8. Формування поняття про частини мови на основі їх лексичного значення, морфологічних ознак, синтаксичної ролі й особливостей словотвору.
9. Вивчення системи відмінювання і словотвору частин мови у зв'язку з орфографією та розвитком мовлення.
10. Наочність і ТЗН, методика використання їх у процесі вивчення частин мови.
11. Проблемний підхід до вивчення частин мови.

Методика вивчення синтаксису

1. Значення, завдання, зміст і принципи вивчення синтаксису в школі.
2. Етапи вивчення синтаксису: практичне засвоєння синтаксису.
3. Поновлення знань з синтаксису при опрацюванні морфології; систематичне вивчення синтаксису.
4. Методика ознайомлення з поняттями словосполучення і речення, зв'язок слів у словосполученні і реченні, типи речень.
5. Характер умінь і навичок з синтаксису.
6. Шляхи подолання труднощів у вивченні головних і другорядних членів речення, відокремлених та однорідних членів речення.
7. Методи і прийоми теоретично-практичного вивчення синтаксису.
8. Зв'язок синтаксису з лексикою, морфологією і розвитком мовлення учнів.
9. Особливості вивчення синтаксису в школах з російською мовою навчання.
10. Використання наочності й ТЗН у процесі вивчення синтаксису.

Методика навчання орфографії

1. Значення орфографії та її місце в шкільному курсі української мови.
2. Завдання навчання орфографії.
3. Природа орфографічних навичок та психологічні основи їх формування.
4. Основні принципи навчання орфографії: зв'язок навчання орфографії з граматиною і розвитком мовлення.
5. Роль свідомості й автоматизму у навчанні орфографії.
6. Поняття про орфограму. Класифікація орфограм.
7. Залежність навчання орфографії від принципів українського правопису, характеру орфограм, етапів навчання, діалектних особливостей мовлення учнів.
8. Методика вивчення орфографічних правил.
9. Основні прийоми навчання орфографії.
10. Види орфографічних вправ, методика їх проведення.
11. Робота з орфографічним словником.
12. Труднощі у вивченні орфографії, шляхи їх подолання.
13. Короткий огляд історії й методики навчання орфографії.
14. Методика виправлення, обліку й класифікації помилок.
15. Опрацювати норми й критерії оцінювання орфографічних навичок учнів.
16. Аналіз орфографічних помилок.
17. Причини виникнення орфографічних помилок, способи їх запобігання.
18. Подолання помилок інтерферуючого характеру.
19. Наочні й технічні засоби при вивченні орфографії, методика їх використання й доцільність.

Методика навчання пунктуації

1. Значення, завдання пунктуації та її основи. Місце пунктуації в шкільному курсі мови.
4. Питання про етапи (рівні) у навчання пунктуації.
5. Короткий огляд історії методики вивчення пунктуації.
6. Найважливіші принципи навчання пунктуації.

7. Поняття про пунктограму. Пунктуаційні правила, їх класифікація, методика вивчення пунктуаційних правил.
8. Основні методичні прийоми навчання пунктуації.
9. Види вправ з пунктуації, методика їх проведення.
10. Типи пунктуаційних помилок. Методика виправлення, обліку й класифікації пунктуаційних помилок.
11. Короткий огляд історії методики вивчення пунктуації.
12. Залежність навчання пунктуації від основ пунктуації, характеру пунктограм, етапів навчання.
13. Труднощі у вивченні окремих питань пунктуації та шляхи їх подолання.
14. Система роботи над пунктуаційними помилками.
15. Зв'язок у навчанні пунктуації з синтаксисом та розвитком мовлення й мислення.

Методика формування в учнів комунікативних умінь і навичок

1. Зв'язне мовлення як методичне поняття.
 1. Значення і завдання роботи з розвитку вмінь і навичок усного та писемного зв'язного мовлення.
 2. Місце занять з розвитку зв'язного мовлення у шкільному курсі мови.
 3. Основні принципи методики розвитку мовлення.
 4. Розвиток усного мовлення учнів:
 - 1) основні форми роботи, методика їх проведення;
 - 2) формування в учнів навичок різних видів читання в процесі вивчення шкільного курсу мови.
 5. Види робіт з розвитку зв'язного писемного мовлення, їх значення й методика проведення.
 6. Питання розвитку зв'язного мовлення в історії методичної науки.
 7. Критерії й норми оцінювання знань умінь і навичок учнів.
 8. Методика написання переказів.
 9. Види переказів, передбачених програмою з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів.
 10. Методика проведення основних видів переказів: докладного, стислого, вибіркового, творчого, переказу-перекладу.
 11. Методика написання творів.
 12. Норми оцінювання переказів.

Методика роботи зі стилістики та риторики

1. Завдання, зміст і місце роботи зі стилістики та риторики у 5-12 класах.
2. Ознайомлення учнів з функціональними стилями мовлення, стилістичними ресурсами лексики, фразеології, морфології, синтаксису.
3. Методи й прийоми вивчення стилістики та риторики.
4. Вимоги до конструювання речень і зв'язних текстів різних типів
5. Систематизація й узагальнення знань зі стилістики, одержаних у процесі вивчення різних розділів шкільного курсу мови.
6. Функціонально-стилістичний підхід до вивчення мови.
7. Основні стилістичні уміння, якими повинні оволодіти учні
8. Розкрити суть застосування елементів риторики та методики їх опрацювання під час вивчення стилістики.

Методика вивчення загальних відомостей про мову

1. Особливості вивчення загальних відомостей про мову у шкільному курсі.
 1. Зміст і структура вступних уроків у середніх класах.
 2. Ознайомлення учнів із суспільним значенням мови, її походженням, історичним розвитком.

3. Теоретична основа вступних уроків.
4. Використання дидактичного матеріалу, внутріпредметних і міжпредметних зв'язків.
5. Особливості технології вступних уроків.
6. Найважливіші завдання вступних уроків у школі?

Методика удосконалення мовних і мовленнєвих умінь і навичок старшокласників

1. Основні форми занять з мови в 10-11 класах. Розширення загальних відомостей про мову.
2. Особливості уроків української мови в старших класах.
3. Удосконалення вмінь та навичок складання тез, конспектів, рецензій, анотацій, рефератів тощо.
4. Лексико-стилістичний аналіз тексту.
5. Аналіз творів і робота над піднесенням стилістичної, орфографічної та пунктуаційної грамотності учнів.
6. Організація індивідуальної роботи з учнями, спрямованої на повторення і поглиблення знань та удосконалення комунікативних умінь та навичок.

Позакласна робота з української мови

1. Значення і завдання позакласної роботи.
 1. Взаємозв'язок позакласної роботи з класними заняттями.
 2. Зміст позакласної роботи.
 3. Основні форми організації позакласної роботи.
 4. Мовні ігри, вікторини, конкурси, олімпіади.
 5. Елементи дослідницького характеру в позакласній роботі з мови.
 6. Основні принципи організації позакласної роботи.
 7. Організація й методика роботи мовного гуртка.
 8. Робота в МАН.

Спецкурси та факультативні заняття з української мови

1. Завдання спецкурсів та факультативних занять, їх значення для поглиблення теоретичної і практичної підготовки учнів, розвитку їхніх здібностей і профорієнтаційного спрямування.
2. Особливості організації й планування роботи факультативних груп.
3. Програми спеціальних та факультативних курсів з мови, зв'язок з основним курсом.
4. Система вправ і завдань до факультативних занять, спецкурсу.
5. Критерії відбору теоретичного матеріалу для спецкурсів і факультативних занять з урахуванням принципів науковості й доступності.

Методична робота вчителя-словесника

1. Значення й форми методичної роботи.
2. Шляхи і засоби підвищення кваліфікації вчителів.
 2. Роль методичних кабінетів у вдосконаленні роботи вчителів.
3. Завдання інститутів післядипломної освіти, їх роль в організації та поліпшенні методичної роботи в школах.
4. Шкільний курс української мови та його завдання; матеріально-методична база кабінету, його обладнання.
5. Роль навчальних кабінетів в організації навчально-методичної та навчально-виховної роботи, у проведенні позакласної роботи та факультативних занять.
6. Планування роботи навчальних кабінетів.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ІСПИТУ

I РІВЕНЬ

1. Методика навчання української мови – це ...

2. До завдань шкільного курсу української мови належать: ...
3. Традиційно в методиці навчання української мови визначають такі аспекти: ...
4. До лінгводидактичних принципів навчання української мови відносять ...
5. Методи навчання мови виконують такі функції: ...
6. До методів навчання мови за способом взаємодії учителя й учнів належать: ...
7. Підручник – це ...
8. Розрізняють основні типи уроків (за дидактичною метою): ...

II РІВЕНЬ

- 1. Однією з найважливіших проблем навчання мови є:**
 - а) утвердження статусу української мови;
 - б) співвідношення теорії і практики;
 - в) розв'язання багатьох методичних проблем.
- 2. Опанування мовленнєвою діяльністю здійснюється в процесі**
 - а) навчання мови на комунікативній основі;
 - б) дотримання літературних норм;
 - в) засвоєння лінгвістичної теорії.
- 3. Міжпредметний матеріал на уроках мови використовують для:**
 - а) розкриття дидактичних засад навчання мови;
 - б) розкриття закономірностей навчання мови;
 - в) поглиблення знань про мову та вдосконалення мовленнєвих умінь і навичок.
- 4. Мовленнєва змістова лінія спрямована на:**
 - а) розвиток і вдосконалення умінь і навичок в усіх видів мовленнєвої діяльності;
 - б) системність і послідовність у формуванні умінь і навичок;
 - в) зв'язок теорії з практикою.
- 5. Організація навчання мови передбачає:**
 - а) урахування розвивальних можливостей основ науки про мову;
 - б) раціональної організації навчання мови;
 - в) посилення практичної спрямованості у її засвоєнні.
- 6. Факультативні і спеціальні курси з української мови сприяють:**
 - а) формуванню творчих здібностей учнів;
 - б) поглибленню й розширенню знань учнів, набутих на уроках мови;
 - в) вільному володінню учнями українською мовою.
- 7. Найголовнішою особливістю уроку є:**
 - а) розвиток комунікативних умінь і навичок;
 - б) розвиток творчих здібностей учнів;
 - в) виховання мовної особистості.
- 8. Сучасний урок української мови – це:**
 - а) єдність змісту і форми навчання;
 - б) складна організаційно-педагогічна система;
 - в) гнучка форма організації навчання.
- 9. Особливості засвоєння фонетики і графіки полягають:**
 - а) у поетапному формуванні орфоепічних і орфографічних умінь і навичок;
 - б) у засвоєнні звукової і графічної будови мови;
 - в) у взаємозв'язку фонетики, графіки й орфографії.
- 10. Вправи з лексикології і фразеології сприяють:**
 - а) формуванню вмінь розрізняти одиниці мови і мовлення;
 - б) засвоєнню лексичних одиниць мови, збагаченню словникового запасу учнів;
 - в) встановленню зв'язку у вивченні лексикології і фразеології.
- 11. Особливості вивчення морфології полягають у:**
 - а) розвитку зв'язного мовлення;

- б) поділі на класи слів і їх форми;
в) поетапному формуванню умінь і навичок розпізнавати частини мови.
- 12. Не відповідають системі навчання морфології вправи:**
- а) на збагачення словникового запасу учнів;
б) морфологічний розбір;
в) на заміну одних одиниць іншими.
- 13. Який принцип є специфічним у навчанні морфології:**
- а) морфолого-синтаксичний;
б) вивчення частин мови у зв'язку з РЗМ;
в) лексико-граматичний;
- 14. Що не властиве методичним принципам вивчення синтаксису?**
- а) вивчення синтаксису у зв'язку з морфологією;
б) вивчення синтаксису у зв'язку з пунктуацією та інтонацією;
в) вивчення морфології у зв'язку з РЗМ;
- 15. Вправи з орфографії сприяють:**
- а) формуванню умінь вибору правильного написання слова з ряду подібних;
б) користуватися орфографічним словником, таблицями і схемами;
в) правильній організації роботи над орфографічними помилками.
- 16. Навчання зв'язного мовлення проводяться у зв'язку з:**
- а) вивченням морфології;
б) вивченням усіх розділів шкільного курсу мови;
в) із збагачення словникового запасу учнів;
- 17. Який принцип не є власне методичним у навчанні зв'язного мовлення?**
- а) постійна увага до мови й мовлення;
б) поступове ускладнення навчального матеріалу;
в) активності і самостійності у формуванні умінь і навичок.
- 18. На яких із названих типів уроків і в якому класі доцільно опрацьовувати тем "Типи мовлення: розповідь, опис, роздум":**
- а) урок розвитку зв'язного мовлення.
б) урок вивчення нового матеріалу.
в) урок-бесіда.
- 19. Навчання пунктуації в школі сприяє:**
- а) формуванню вмінь розрізняти одиниці мови;
б) формуванню вмінь правильно вживати слова та їх форми;
в) формуванню вмінь розчленовувати текст на смислові частини.
- 20. Словникова робота на уроках рідної мови:**
- а) служить засобом позначення предметів, дій і виражає поняття про них;
б) формує увагу і логічне мислення;
в) сприяє закріпленню вивченого.
- 21. Продукування мовлення пов'язане:**
- а) з мотивацією навчальної діяльності;
б) з конструювання власних висловлювань;
в) з інтелектуальним розвитком особистості.
- 22. Види мовленнєвої діяльності створюють умови для:**
- а) вивчення української мови;
б) урахування мовленнєвої ситуації;
в) вироблення навичок побудови усних і писемних висловлювань.

III РІВЕНЬ

1. Учитель запропонував учням розподільний диктант для формування навичок розрізнення прислівників і неозначених займенників. Один із учнів виконав його так:

Прислівник	Неозначений займенник
який-небудь	хтозна-як

будь-де
казна-який
абияк

десь
чий-небудь
будь-коли

Виправте помилки у диктанті. Яку індивідуальну роботу ви будете проводити з цим учнем?

2. *На якому за типом уроці і в якому класі доцільно використовувати таку таблицю?*

Орфограма	Правило	Приклад
-----------	---------	---------

IV рівень

3. *Складіть план-конспект уроку для 6 класу на одну із тем:*

- а) Лексикологія. Лексичне значення слова.;
- б) Прикметник як самостійна частина мови. морфологічні ознаки, синтаксична роль.